România pitorească

REVISTĂ EDITATĂ DE MINISTERUL TURISMULUI

ANUL VIII
3.1979
nr. 87

România pitorească

REVISTĂ LUNARĂ EDITATĂ DE MINISTERUL TURISMULUI

POP SIMION
redactor șef

TOMA GEORGE MAIORESCU
redactor șef adjunct

CORNEL BOZBICI
secretar responsabil de redacție

HOLIDAYS IN ROMANIA · VACANCES EN ROUMANIE · FERIEN IN RUMÄNIEN

EDIȚII ALE REVISTEI ÎN LIMBILE ENGLEZĂ, FRANCEZĂ, GERMANĂ, RUSĂ

Redacția: Bd. Poligrafiei Nr. 3 Sector 1, București, Cod 71556, Telefon: 18 34 90

Prețul unui abonament este de 9 lei pe trei luni, 18 lei pe șase luni și 36 lei pe un an

Cititori din străinătate se pot abona prin ILEXIM — serviciul export-import presă — Calea Griviței nr. 64—66, P.O.B. 2001 telex 011226 — București

Vremea

APRILIE 1979

În centrul și nordul țării vremea în luna aprilie va fi deosebit de rece, cu brume și înghețuri nocturne pînă aproape de sfîrșitul lunii. În regiunea de cîmpie din jumătatea de sud a țării timpul va fi ceva mai călduros, deși numărul zilelor cu temperaturi mai mari de 20° va fi foarte mic. Cele mai ridicate temperaturi se vor remarca la 1, 8, 14—19 și 28—30 aprilie, iar cele mai accentuate răciri sînt de așteptat la: 3—6, 9—13 și 23—26 aprilie.

Aspectul predominant al vremii va fi nestatornic din cauza numeroaselor fronturi atmosferice, ce vor traversa teritoriul. Vremea va fi diferită nu numai de la o regiune la alta, dar și de la o zi la alta. Ploile, ce vor da cantități mari de apă în regiunea de munte și nordul țării, se vor transforma în unele zile în lapoviță și ninsori, care vor depune și strat de zăpadă, dar care nu va dura, pe sol, decît în zona montană.

Între 1 și 4 aprilie vremea va fi relativ căldușă și frumoasă în primele zile, apoi se va răci, iar cerul se va înnora. Vor cădea ploi în regiunea de cîmpie și lapoviță în celelalte regiuni. Vîntul se va intensifica în răsăritul țării. Temperatura va coborî noaptea pînă la 0° în sud și pînă la —4° în nord. În timpul zilei temperatura va oscila între 5° și 13°, exceptînd prima zi care va fi mai caldă.

Între 5 și 12 aprilie, după o ameliorare de 2—3 zile, cînd cerul va deveni variabil în sud-estul țării, vremea se va înrăutăți în toate ținuturile. Cerul se va înnora, vîntul se va intensifica și vor cădea ploi, ce se vor transforma, pe alocuri, în lapoviță și ninsori, care vor așterne și strat de zăpadă. Temperatura va scădea apreciabil la 11—12 aprilie, cînd va atinge —8° în Maramureș și zona de munte.

Între 13 și 18 aprilie vremea se va încălzi, temperatura urcînd pînă la 22° în șesul Dunării. Vor cădea ploi locale, ce vor fi mai extinse în zilele de 14—15 și 17—18, cînd și vîntul se va mai intensifica în nordul și estul teritoriului.

Între 19 și 26 aprilie vremea va fi umedă, închisă și ploioasă în toate ținuturile. Vor cădea precipitații abundente sub formă de ploaie în regiunea de cîmpie și sub formă de lapoviță și ninsoare în zonele de deal și munte. În munți se va depune un strat de zăpadă destul de gros, ce se va menține pînă la finele lunii. Vîntul se va intensifica apreciabil la 23—24 aprilie cînd și temperatura va scădea accentuat.

De la 27 la 30 aprilie vremea se va încălzi sensibil, temperatura urcînd, ziua, pînă la 11° în Maramureș și pînă la 23° în valea Dunării. Cerul va fi variabil, cu înnorări pronunțate în regiunea de cîmpie. Vor mai cădea cîteva ploi locale în nordul extrem al țării și în sud-est. În unele dimineți se va forma ceață locală.

NICOLAE TOPOR

30 DE ZILE

● Corespondentul nostru Zoltan Kisgyörgy ne informează: «A apărut recent în colecția **Mic îndreptar turistic**, ghidul balnear **Covasna**, stațiune balneoclimaterică binecunoscută și peste hotarele țării, pentru calitatea factorilor naturali pe care se bazează tratamentul bolilor cardiovasculare. Pe lîngă capitolele de specialitate medicală, lucrarea este și un bun ghid turistic, cuprinzînd trasee de excursii. Autorii, doctorul Geza Benedek și Herman Rosner, ambii din partea locului, sînt negreșit cei mai competenți ghizi în acest domeniu». ● «Unul din cei trei plămîni ai lumii» este considerată, alături de Siberia și Sahara, regiunea Amazoniei din Brazilia. Jose Fort, trimis special al ziarului L'Humanité, arată însă într-un reportaj că imense coloane de fum industrial asupra marelui fluviu dezic reclama broșurilor turistice care invită «Veniți să poluați la noi, nu face nimic!» ● O interesantă comparație cronologică fac specialiștii pe marginea expoziției «Trei milioane de ani de aventură umană», deschisă (pînă la 31 mai) la Muzeul național de istorie naturală din Paris. Dacă se convertesc la scara de 24 de ore cele trei milioane de ani, cît numără evoluția speciei umane (singura din regnul animal răspunzătoare pe întreg pămîntul, inclusiv Antarctica, intrată în istorie acum mai puțin de două secole), avem următoarea imagine, care ne poate oferi multe subiecte de meditație: la ora 1 — apare prima unealtă; la 20,24 — focul; 23,42 — cele dintîi opere de artă; la 23,52 — omul devenea sedentar; 23,58 — descoperea metalurgia; civilizația industrială se năștea la 23,59 și 57 secunde... ● «Nu vom fi nicicodată îndeajuns de recunoscători față de pămîntul care ne-a dat totul» — aceste cuvinte ale lui Brâncuși deschid broșura «Excursii 1979», extrem de util îndreptar turistic al anului, pentru care îi felicităm călduros pe autorii Constantin Chichirău și Alexandru Murgu, ca și Oficiul Județean de Turism Iași care l-a editat. ● Pînă în ultima noapte a raliului automobilistic Monte-Carlo, Bernard Darniche fusese considerat pilotul cel mai prudent dintre favoriți. El și-a schimbat însă complet stilul în cursa decisivă, cîștigînd competiția (pe o Lancia Stratos) cu 6 secunde avans, în fața suedezului Bjorn Waldegaard. Vasăzică, prevederea poate să mai fie și mama vitezei! ● Cercul de speologie «Piatra Craiului» din Cîmpulung Muscel — în numele căruia ne scrie corespondentul nostru Ion Dobrescu — a înscris în palmaresul anului 1978 cercetarea a 215 peșteri și avene, printre acestea aflîndu-se și cîteva premiere: descoperirea pe teritoriul comunei Rucăr, a peșterilor Pasada, Pleașa și Lupului. «Am propus, pe bază de memorii și studii complete, amenajarea acestora pentru a fi date circuitului turistic, membrii cercului angajîndu-se să execute o serie de lucrări (amenajarea de poteci și treceri dificile), urmînd ca cheltuielile comunei să nu depășească 4 000-5 000 lei. Consiliul Popular nu a dat însă nici un răspuns. Propunerea a rămas fără ecou și la O.J.T. Argeș. Oare să nu intereseze pe nimeni valorificarea acestor mari frumuseți, care să fie vizitate organizat, fiind în același timp ocrotite? Să fie anul 1979 mai receptiv?» ● Notre-Dame, vestita catedrală pariziană, mai are ceva de dezvăluit vizitatorilor săi: există acolo o criptă care cuprinde fundațiile unui edificiu roman, hipocausticuri (sisteme subterane de încălzire) galo-romane, substructurile catedralei merovingiene a Sfîntului Ștefan — importante vestigii arheologice care alcătuiesc un ansamblu unic în Europa. Consiliul Parisului a aprobat proiectul unei noi convenții cu Biroul național al monumentelor istorice, care prevede (prin lucrări de protecție, iluminat și climatizare) amenajarea criptei, pentru a fi deschisă publicului în 1980. ● Practicat în fel și chip și cu diferite sensuri (ca semn de sacralizare, recunoaștere, posesiune, represiune, însemnînd grupa sanguină sau chiar alergiile) tatuajul are o lungă istorie, ajungînd, ca variantă, pînă la... machiajul sexului frumos. Curentul își are originea în tahitianul tatu — marcă, desen trasat pe pielea umană — pomenit prima oară de căpitanul Cook în 1773, în cartea sa «Înconjurul lumii». Printre tatuații celebri se numără regele Henric al III-lea, care purta pe spate o vînătoare de vulpi, Bernadotte, regele Suediei, pe brațul căruia se putea citi inscripția «Libertate, egalitate, trăiască republica!» și însuși Winston Churchill care-și tatuase armele lui Marlborough. ● Din 1974, cînd s-au luat măsuri speciale pentru securitatea circulației rutiere, numărul victimelor a început să scadă în Franța. Bilanțul anului 1978 a înregistrat 12 137 morți și 338 500 răniți. ● Sînt trase din ce în ce mai multe semnale de alarmă în legătură cu preparatele corticoide, care sînt folosite în chip de doping și fac ravagii în rîndul sportivilor. Cu excepționala eficacitate în bolile inflamatorii și alergice, ca și în apărarea imunologică a organismului, cortizonul a fost izolat, ca hormon produs de glanda suprarenală, în 1936 și introdus în terapeutică în 1948. Considerat «medicament incomparabil» și hormon esențial, el prezintă, ca toate preparatele active, și efecte secundare nocive și de aceea întrebuințarea lui trebuie riguros supravegheată de medici. Se înțelege că devine cu atît mai periculos, în cazul cînd, deviindu-se funcția sa de medicament, este utilizat pentru stimularea artificială a organismului ori pentru a se ascunde incapacități regenerate de vreo boală. ● Întors de curînd dintr-o călătorie de documentare în județul Sălaj, colegul nostru Spînzurătoarme ne-a povestit că la hotelul «Porolissum» din Zalău e frig ca în peșteră și nu curge nici apa caldă. Să fi simțit așa de devreme gazdele venirea bunului April'?! De altfel, la fel de «calită» se arată și gazdele hotelului «Parc» din Slatina. ● O nouă legătură între Europa de nord și cea de sud, între Franța și Italia, prin regiunile Piemontului și Rhône-Alpi, va fi realizată odată cu darea în funcțiune a tunelului rutier Fréjus, la care se lucrează în prezent. Înfăptuire a unui mai vechi vis, acela de a se stabili o cale directă de comunicare între două regiuni și două orașe, italianul Torino și francezul Chambery, unite și prin tradiții istorice, tunelul, veritabilă «axă internațională», va fi gata în 1980 și va putea fi traversat de 1 milion 300 mii vehicule, primind o parte din traficul ce străbate azi trecătoarea Mont-Cenis (2 083 m altitudine). Se pun, desigur, alături de probleme economice, și altele de ordin turistic, ca de pildă revitalizarea stațiunii Maurienne și a parcului național de la Vanoise (rezervație de faună și floră alpină, aflată la 150 km de Torino). Tot cu această ocazie, comentatorii mai fac reflecții și asupra fluxului turistic, apreciind că, pînă acum, numărul schiorilor italieni ce vin în Franța este foarte slab.» ● Corespondentul nostru Zefir L. Anton ne informează că la Hunedoara a luat ființă, pe lîngă Școala generală nr. 10, din inițiativa inimosului profesor Emil Teodorescu, cercul turistic «Prietenii revistei România pitorească». Deviza lor este «Primii la învățătură, primii în turism», iar dorința lor pentru acest an — lărgirea colectivului celor 70 de membri, pasionați ai drumeției cu rucsacul. ● Legendarul Tarzan, întruchipat pe ecran de vestitul Johnny Weissmüller, s-a aflat timp de trei luni, între viață și moarte, pe un pat de spital. Fotografiile ne arată o zguduitoare imagine a actorului în care, la 74 de ani, nu se mai poate recunoaște chipul puternicului erou care a încîntat generații de spectatori. Puțin înainte de a suferi seria atacurilor de inimă care l-au doborît, Weissmüller, căruia «milioanele îi alunecaseră printre degete», lucra la recepția hotelului Caesar's Palace din Las Vegas. Notînd în reportajul său din revista «Ciné» că diferența face adesea mai mult rău decît cea mai rea dintre boli, ziaristul J. Cottam îi îndeamnă pe admiratorii actorului să-i scrie pe adresa: C/O Motion Picture and Television Hospital 23388 Mulholland Drive Woodland Hills, California 347-1591 U.S.A. ● Din rezultatele unui sondaj de opinie, inițiat de firma turistică Havas Voyages, pe tema «Tinerii și călătoriile lor»: 44% preferă să-și petreacă vacanța în familie; 36% — cu prietenii; 33% — călătoresc «de plăcere», 45% — preferă, în locul hotelurilor, o casă de familie; 37% — campingul și caravaningul, 12% — hotel; la întrebarea «ce fel de vacanță vă doriți?»: 37% — camping, natură și prieteni; 29% să danseze și să alerge prin păduri; 24% — să descopere oameni și locuri extraordinare; 23% — să se bronzeze pe o plajă; 17% — să comunice cu alți oameni din altă țară; 9% — să muncească pentru a mai pune de-o parte ceva bani; dintre locurile preferate: 20% — Marrakech (Maroc); 26% — Tahiti; 13% — marea (oriunde); 13% — muntele. ● Ultima oră: Într-o viață obișnuită de om, parcurgem pe picioare 200 de mii de kilometri. ● Conrad Nicholson Hilton — căruia i se atribuie organizarea pe baze moderne și dinamice a sistemului de hotelerie — a murit nu de mult, în vîrstă de 91 de ani. El s-a instruit în tehnicile ospeției încă de pe cînd era copil, în casa familiei sale din Cisco (Texas), care, pentru a-și rotunji veniturile precare, închiria călătorilor, la sfîrșit de săptămînă, mai ales, cîteva camere. Studiile la Academia militară, apoi la o școală de mine se părea că îl vor îndrepta spre alte meserii, dar el optează pentru industria serviciilor. Prima lui lansare în afaceri are loc în 1919 cînd cumpără un hotel modest în Cisco. În timpul recesiunii economice din S.U.A. din anii treizeci se îndreaptă spre coasta Pacificului unde își relansează afacerile hoteliere care-i permit apoi ca în 1942 să cumpere două faimoase hoteluri new-yorkeze: «Plaza» și «Roosevelt». Cu achiziționarea în 1945 a celor mai mari hoteluri din Chicago («Stevens» și «Palmer House») și a faimosului și binecunoscutului hotel «Waldorf Astoria» (New-York) în 1949 devine unul dintre cei mai importanți manageri în branșă. Un succes total, care îi permite să fondeze grupul «Hilton International». La baza acestui succes stă ideea unei formule originale: adaptarea conceptului de ospeție la realitățile lumii moderne, la neobișnuita expansiune a călătoriilor promovată de dezvoltarea traficului aerian prin punerea în circulație pe lungi rute mondiale a avioanelor de lung parcurs. Expresia concretă a acestei idei a fost încheierea unui acord de colaborare cu compania aeriană TWA: una din părți transportă călători, cealaltă parte îi găzduiește și le asigură serviciile. Azi rețeaua mondială HILTON deține, în afara S.U.A., 75 de hoteluri repartizate în 45 de țări și, cu stabilimentele în curs de construcție, va dispune de 27 000 de camere. ● Un dar emoționant de sfîrșit de an a fost adus de la New York de un avion Concorde: un rinichi ce trebuia transplantat de urgență unui bolnav de la spitalul din Portsmouth — Anglia. ● Cercul de speologi amatori «Zarandul» — ne informează din Brad (județul Hunedoara) corespondentul nostru Ioan Pîrva — a încheiat cu o expoziție «Speo '78» un an de muncă rodnică, «ce a rotunjit la 60 numărul obiectivelor cercetate și a contribuit la întărirea spiritului de echipă, la cimentarea dorinței de a obține rezultate și mai bune în 1979».

Fotografie de Pavel Tânjală

Creion

Mărțișor

Prima femeie care a urcat Himalaya într-o echipă de alpiniști bărbați a fost o poloneză; o echipă eminamente feminină formată din japoneze realizează la ora de față această performanță răsunătoare. Șasezeci de «marinărese de apă dulce» de origine franceză traversează în momentul de față Atlanticul la bordul unui velier. Cinci mii de românce de la apa Argeșului, niște fetișcane-țărănci, și-au dat întîlnire la Pitești printr-un superb efort de autoprefacere întemeind laolaltă fabrica de covoare Argeșanca, templu de industrie și templu de artă, în același timp. Fapte de inițiativă, de frumusețe, de persuasiune, de curaj feminin. Fapte de fort exemplar. Fapte de eroism, uneori. Nu se îndoiește cititorul că mai jos iscălitului i-ar fi ușor să continue șirul unor superlative de tip feminist. Nu acesta e țelul scrierii noastre, pe cît o meditație de Mărțișor.

Femeia de azi, femeia din România anului 1979, nu are nevoie, cred eu, de prea multe gratulări, de repetarea obsesivă că ea este egala bărbatului, că reprezintă 52 la sută din cîmpul tipologic al națiunii, că ea onorează întregul curcubeu de profesiuni, de îndeletniciri, de răspunderi, că ea, femeia română, participă pe întreaga claviatură a Operei naționale, conjugînd la genul feminin (număr și persoană) verbele a munci, a crea, a lupta, a trăi, a simți, a visa, în sfîrșit, că ea mai are timp, mai găsește timp, pe lîngă toate acestea, să-și etaleze harurile primordiale de a fi mamă, soție, iubită, adică potirul de perpetuare a vieții, idealul de frumusețe nepieritoare. A psalmodia toate acestea la nesfîrșit mi se pare lipsă de măsură, fel de a demonetiza marele adevăr al destinului feminin, adîncile implicații pe care le are acesta în ordine economico-politică, socială, civică, morală, înseamnă — prin negrija repetării ostentative și fără sațiu — a le acoperi cu rugina demagogiei. Zic astfel deoarece femeia de azi, femeia României anului 1979 FACE PROBA tuturor acestor virtuți, indiferent de cantitatea de vorbă și stilul meșteșugit ce o aureolează. Vorba bună mult aduce! De acord cu proverbul, însă condiționat: numita vorbă bună să fie totdeauna pusă de acord cu atitudinea și comportamentul de fiecare zi. În cazul nostru asta înseamnă: prețuire reală, stimă nedesmințită, meritat respect, conlucrare egală, recunoștință neprefăcută, așa cum se cuvine între cei doi mari lucrători în templu — EL și EA, EA și EL — pe umerii cărora apasă, inexorabil și egal, toate grijile Cetății.

Sînteți de acord, nu-i așa? De aceea, cu mai puține vorbe și mai multă simțire-trăire să aducem omagiul nostru de Mărțișor pentru EA sub forma unui buchet de flori acum izbucnite din pîntecele germinativ al pămîntului românesc, niște ghiocei bunăoară, în care să fie și parfum, și prospețime, și tandrețe, și mulțam, și tăcere, și «să trăiți să înfloriți», și mister, și dor, și negînditul, și nerostitul, așa cum îmi dă ghes primăvara asta nebună ce mi se uită pe fereastră cu subînțelesuri.

«Vin! Venim!» strigă El apucînd-o pe Ea de mînă și ies amîndoi în teritoriile pline de miracol ale lui Mărțișor.

Luna lui Mărțișor

POP SIMION

DESTINUL REVOLUȚIONAR AL ȚĂRĂNIMII ROMÂNE

Sîntem martorii unui eveniment primit cu unanimă satisfacție de întregul nostru popor: Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la îmbunătățirea conducerii și planificării unitare a agriculturii, crearea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste și creșterea producției agricole, document cu ample rezonanțe în viața economică a țării, în care agricultura este chemată să își sporească rolul și contribuția la creșterea avuției naționale, la ridicarea bunăstării poporului nostru. Măsurile adoptate la această plenară au fost elaborate din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu. Ele întruchipează gîndirea revoluționară, profund științifică, preocuparea statornică a secretarului general al partidului de a găsi modalități originale de perfecționare a structurilor organizatorice, inspirate din specificul și realitățile economiei românești, de a oferi noi soluții menite să asigure înscrierea și mai fermă a agriculturii noastre pe coordonatele de largă perspectivă trasate de Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului.

Cadrul economic și organizatoric mai bun asigurat de Plenara din 1 februarie a.c. deschide calea realizării și în agricultură, asemeni celorlalte sectoare ale economiei naționale, a saltului de la acumularea cantitativă la o nouă calitate, creînd premisele organizatorice certe de valorificare pe o treaptă superioară a rezervelor existente în sectorul producției agricole.

Evenimentul la care ne referim se produce într-un moment jubiliar. În aceste zile se împlinesc 30 de ani de la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 martie 1949, care hotăra momentul de început al transformării socialiste a agriculturii. Viața țărănimii cunoștea începutul unui amplu proces revoluționar, pe care, sub conducerea partidului, era chemată să-l înfăptuiască. Se stabileau jaloanele modernizării agriculturii, ale îmbunătățirii acestei activități în concordanță cu dezvoltarea întregii economii naționale. Mutațiile produse în aceste trei decenii sînt dintre cele mai însemnate. Sporirea producției agricole, succesele înregistrate în dezvoltarea bazei tehnico-materiale, în ridicarea nivelului general de viață al oamenilor muncii de la sate sînt dovezi ale caracterului creator promovat de partidul și statul nostru în politica agrară, subliniind superioritatea agriculturii socialiste, capacitatea ei de a contribui într-o măsură tot mai mare la progresul economico-social al națiunii noastre. Sînt ani de zile care și-au pus amprenta pe noua înfățișare a satelor, pe modul de viață al oamenilor. Bunăstarea din casele țărănești a adus după sine — lucru neînregistrat vreodată la asemenea proporții — înscrierea satelor în marele patrimoniu turistic al țării. Niciodată creativitatea, munca, inteligența, sensibilitatea artistică ale țăranului nu s-au bucurat de atîta cinste, de atîta prețuire din partea turiștilor, fie români, fie străini, ca în anii aceștia. După cum tot bunăstării rurale îi datorăm de puțină vreme o nouă categorie de turiști. Pînă mai ieri, noțiunea de turism părea inabordabilă în perimetrul satelor; astăzi drumeția se înscrie firesc printre preocupările lucrătorilor din agricultură, devenind unul dintre factorii de schimb de experiență agrară, de cultură, de cunoaștere a trecutului țării și, deopotrivă, a chipului socialist al patriei.

Trei decenii de împliniri, și un larg orizont deschis dezvoltării viitoare; destinul revoluționar al țărănimii intră în etapa desăvîrșirii sale, în acord cu dezvoltarea generală a României socialiste. «Trebuie să înțelegem bine — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la plenară — că nu ne mai putem declara mulțumiți cu obținerea unor producții bune pe cîteva sute de mii de hectare; dispunem acum de mijloace mecanice și chimice, de forță tehnică, de specialiști, încît putem să punem sarcina egalizării dezvoltării tuturor sectoarelor — fie ei de stat sau cooperatist — în raport cu zona de fertilitate». Crearea consiliilor unice agroindustriale, precum și ansamblul de măsuri adoptate de recenta plenară a C.C. al P.C.R. asigură un cadru unitar, înnoitor, străbătut de profunde transformări revoluționare, în conducerea și organizarea agriculturii românești. Un cadru care declanșează energii și inițiative, responsabilități și dăruire; care aduce în prim plan oamenii, viața lor mai bună, conștiința lor.

Țăranul de la munte sau de la cîmpie, de pe vetrele sacre ale permanenței și continuității noastre, cu felul său sănătos de a gîndi și a înțelege suflul nou al vremii pe care o trăiește, va fi eroul reportajelor noastre.

NICOLAE DOCSĂNESCU

PE VALEA SĂLĂUȚEI

1, 2, 3. — Oameni din veșnicia satului.
4. — Cîntecul înghețat al morii.
5. — A început de ieri să cadă cîte un fulg... (satul Romuli).
6. — Ultimul pod acoperit de pe Sălăuța (satul Coșbuc).

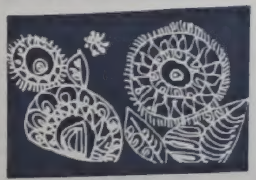

Dinspre munții Țibleșului, de sub pasul Șetref, își începe drumul principalul afluent nordic al Someșului Mare, Sălăuța. Drum cioplit cu dîrzenie și răsplătit prin frumusețea «lucrăturii» realizate la scară geologică: sălbatica vale a Sălăuței, pană înfiptă adînc între coastele munților Rodnei și Țibleșului. Drum de-a lungul căruia apele repezi ale rîului au devenit tainicul fluid vital al unei străvechi civilizații. Cu siguranță că și de aici ar fi putut izvorî versurile baladei mioritice, căci acesta e locul unde își împletesc destinele milenare domoalele obcine moldovene, bogatul podiș transilvan și vrăjita depresiune maramureșeană.

Încă înainte de a vedea lumina zilei, rîul ia cunoștință de vitregia vremurilor înfruntate de pămîntul ce-l va străbate. Căci, acolo de unde își strînge subteran apele spre a deveni izvor, la Dealul Ștefăniței, oastea lui Ștefan Mailat a stropit din belșug cu sînge locurile, pentru a opri puhoiul tătarilor dintr-un cumplit an 1717. După ce adună apele cîtorva izvoare venite dinspre apus, rîul întîlnește oamenii. Întîlnirea lor se pierde undeva în veșnicie — muntele-rîul-omul, la care se adaugă ca element de legătură lemnul — toate par dăltuite din începutul istoriei. Vechimea și autenticitatea, trăsături de marcă ale poporului român, sînt poate mai vizibile aici, în lumea austeră a văii Sălăuței. Privesc universul înghețat al văii acoperite de zăpada acestui început de an '79 și încerc să surprind «ființa» adîncă a locurilor. Undeva, deasupra văii, trece linia ferată a șantierului «Salva-Vișeu», prima acțiune fermă a socialismului pe aceste meleaguri. Construcția e însă ascunsă în peisaj fără a desfigura muntele, iar atunci cînd se zăresc arcurile de piatră cenușie și metal ale viaductelor participă firesc la frumusețea lui, fără a șoca privirea printr-un modernism deplasat. Jos, antene de televizor, clădirile noi, stîlpii de lumină sînt și ele semnele vremii pe care o trăiesc azi oamenii satelor. Dar nu ele impresionează pe orășeanul ce trece acum pe ulița mare, ci pecetea nevăzută a unei lumi ancestrale, impregnînd fiecare element al vieții. Totul e de o simplitate severă: de la cele cîteva încrucișări ale lemnului și coloritul alb și negru, negru și alb, arareori întretăiat de roșu sau uneori albastru ori verde al veșmintelor și țesăturilor, pînă la felul de a se exprima al oamenilor. Morile acelea din lemn, obiceiurile și datinile, privirea aspră, dar totuși des-

Continuare în pag. 6

urmare din pag. 5

chită şi binevoitoare, gesturile măsurate ale oamenilor, opincile păstrate pentru că ţin mai bine de cald piciorului, obielele din pănura albă legate cu fir negru, duc fără voie gîndul spre universul mioritic, spre lumea austeră a păstorilor daci. Lucrurile oamenilor de pe Sălăuţa şi-au păstrat asprimea începuturilor, semn al vechimii vetrelor dar şi — cum spune cronicarul — al «vrăjmăşiei şi neaşezării» istoriei din această trecătoare mult încercată. Pe cît de bogat ornamentat e lemnul în Maramureş, pe atît de sobru sînt lucrate aici căncele, lingurile, răboajele, ceagorniţele, cumpenele, budacele, tarniţele, lacrele, lingurarele, ciuberele, cofele. Doar liniile drepte întretăiate, romburile, simbolul solar şi bradul — «pomul vieţii» acoperă uneori volumele şi formele minunat cioplite ale obiectelor. O adevărată civilizaţie a lemnului: trăind un neam de păstori şi agricultori a înflorit pe Valea Sălăuţei: pe lîngă obiectele stînei, plugul, grapa, tăvălugul, carul, lădoaiele, buduroaiele, pive pentru pănură şi mori învîrtite de apă, pive acţionate cu piciorul şi mori de casă identice cu cele de pe malul rîului, dar folosind forţa mîinilor, lăzi de zestre, războaie de ţesut, vîrtelniţe, meliţe, toate sînt făcute aproape în întregime din lemnul aflat din belşug pe versanţii văii. Pînă şi cuiele de îmbinare erau adesea tot din lemn. Valea aceasta aşezată la răscrucea drumurilor şi vremilor a devenit din 1762 zonă grănicerească, oamenii locului plătindu-şi dreptul de a fi liberi prin «serviciul militar» de grăniceri ai împăratului. Poate starea asta de a ara sau păstori cu arma pe umăr, gata de a lăsa lucrul său pentru a veni în ajutorul vecinului, să poată explica o dată mai mult lipsa de preocupare pentru ornament a cioplitorilor sălăuţeni. Doar fusele şi furcile de tors au acea cizelare migăloasă ce încîntă ochiul, dar ele erau făcute de feciori şi spre a cîştiga inimile fetelor iubite, purtînd în broderia lemnului, mai bine decît cuvintele, gingăşia sentimentelor. Dar aceasta e altă poveste...

Deabia pornind spre sud, Sălăuţa primeşte tocmai din inima munţilor Rodnei apa Strîmbei, pe a cărei vale forestieră se poate urca pînă spre Pietrosul (2 303 m). Jos, la confluenţa apelor, satul Strîmba poartă din 1773 numele de «Romuli». Istoria acestei schimbări e consemnată în actele năsăudene: vizitînd Năsăudul, Iosif al II-lea, impresionat de rezonanţa latină a numelui localităţii Salva, a exclamat: «Salva (exact Salve) Romuli parva nepos!» (Salut mică nepoată a lui Romulus). Comandantul regimentului grăniceresc, maiorul Cosimeli, om cu veleităţi literare, propune în amintirea evenimentului să se schimbe numele unor aşezări în favoarea ultimelor trei cuvinte, rostite atunci de augustul vizitator.

În Romuli ajungem (reporter şi foto — «idem») într-o zi de vineri cînd oamenii, ocupaţi cu un recensămînt ce vor să-l gate pînă duminică, nu prea au timp de vorbă. Totuşi, uitîndu-şi oboseala, Ganea Dumitru, contabilul-şef, pătimaş iubitor al comunei sale — cum avea să se arate mai tîrziu, ne ajută să găsim oamenii ştiuţi pentru darul lor de a povesti sau cînta, sufletul vesel al sărbătorilor şi datinilor satului: Romanesi Ion, Moldovan Grigore, Tîrnovan Ilie, Ganea Vasile, Timoce Ioan. De la ei aflăm poveşti de la moară, întîmplări din vremea şezătorilor, cum s-au întîlnit muncitorii la tunel «aşe pont pîn munte» şi cum se va desfăşura petrecerea de mîine «berea» sau «uspăţul feciorilor». E vorba de un ospăţ comun, la sfîrşitul sărbătorilor de iarnă, al colindătorilor şi al celor ce i-au primit. La el sînt invitaţi şi feciorii «lătureni» veniţi «ceteraşi» din satele vecine: Fiad, Telcişor, Dealul Ştefăniţei. Cunoscut în întreaga Transilvanie sub denumirea de «vergel», obiceiul se numeşte pe Valea Sălăuţei «berea», datorită existenţei cîndva a unei fabrici de bere la Năsăud. În prima seară are loc «berea tinerilor» la vreun «berean», mai de încredere în ochii părinţilor şi cu casa mai încăpătoare. Fiecare aduce fie mîncare fie băutură, după cum i-a fost cîştigul în vremea colindatului — băiatul — sau hărnicia într-ale bucatelor — fata sau nevasta. «Balul» coincide, de altfel, cu începerea «tomnelii», a peţitului, adică, şi a vremii nunţilor — «cîşlegi» — ce ţine doar cîteva săptămîni. Feciorii dăruiesc acum fetelor o creangă de măr împodobită cu flori, mere, prăjituri, iar fetele dau băieţilor merele păstrate cu grijă. Petrecerea e organizată de un «comitet de bere» avînd în fruntea sa un vătaf, ce alege ceteraşii şi comandă «învîrtitele de pe Someş», adevărate probe de măiestrie şi rezistenţă pentru dansatori. Tot el invită părinţii tinerilor la «hora bătrînilor», ce are loc în seara următoare. Aceştia privesc perechile, îşi spun mai în glumă, mai în serios «cuscrii, socrii» şi, cînd muzica rupe zăgazul anilor, le arată tinerilor «cum se joacă cu adevărat». Şi apoi, vorba poetului:

«Sînt grei bătrînii de pornit,/ Dar de-i porneşti, sînt grei de-oprit!»...

Sîmbătă pornim mai departe de-a lungul rîului. Zăpada scîrţîie sub picior. Soarele prinde a străluci, dar valea e învăluită de o lumină proprie venită din infinitul cristalelor de omăt. Doar rîul îşi sună argintul sclipitor al undei printre sloiurile de gheaţă şi pietrele şlefuite de timp. Oamenii se pregătesc de sărbătoare, morile şi-au închis deja stăvilarele, apa a încremenit într-o cascadă de sticlă pe lemnul roţilor. Un univers mineral, diamantin, a înlocuit lumea vegetalului ce domneşte aici în restul anului. Frumuseţea blîndă şi unduioasă a verdelui e acum preschimbată într-o nemişcare sălbatică şi mîndră. Pe la prînz ajungem în Telciu, comună cu program de urbanizare, cea mai populată şi întinsă de pe firul văii. Oamenii, în frumoasele costume de sărbătoare ce apar de sub cojoacele, şi ele de zile mari, se plimbă, stau de vorbă, pregătesc sau aşteaptă «jocul» de după-amiază. Fotograful nostru, care a fost şi în vară prin aceste locuri, este recunoscut de feciorii strînşi în centrul satului. Sîntem înconjuraţi îndată de o adevărată explozie multicoloră a «păunilor» — podoabă de care sînt atît de mîndri năsăudenii, făcută cu multă migală şi trudă din pene de păun prinse cu mărgele din sticlă la bertiţa pălăriei. Privind în jur remarcăm cu cîtă rigoare se păstrează «vîrsta» costumelor. Cele ale tinerilor au culorile vii, strălucitoare. Pieptarele din piele au ciucurii în nuanţe aprinse şi lucrătură din mătase şi mărgele. După căsătorie nici feciorii nu mai poartă «păunul», nici fetele pălăria de pai, subţire şi înflorată. Costumele de nevastă au culorile mai domoale, cătrinţele într-o singură culoare, năframele la fel. Chimirele late ale bărbaţilor sînt împodobite doar de încrustaţiile în piele şi de luciul cataramelor. Costumele bătrîneşti au culori închise, albul şi mai ales negrul domină, simple ca însăşi legile existenţei.

Avem şi aici norocul să întîlnim oameni pasionaţi de istoria şi civilizaţia locului. Aflăm astfel că numele satului, provenind dintr-un cuvînt de origină slavonă, însemnînd «crescători de animale», apare scris pentru prima dată în 1264. În 1572, Matei Corvin acordă satului o seamă de privilegii. Locuitorii lui au fost întotdeauna oameni liberi. Îndărătnici şi aprigi în susţinerea drepturilor lor, telcenii s-au arătat la fel şi în luptele regimentului grăniceresc năsăudean în care formau o companie. Ajunşi cu armata imperială în Italia ei s-au acoperit de glorie sub numele de «cătanele negre» (numele venindu-le de la sumanul din pănură neagră). Apărînd un pod timp de cîteva zile, soldaţii, conduşi de căpitanul Rotaru, s-au predat doar în clipa cînd n-au mai rămas să lupte decît cîţiva răniţi. Însuşi Napoleon i-a felicitat atunci pe dîrjii combatanţi.

Juristul Ştefan Cordoş e mai ales un iubitor al istoriei zilelor noastre. Aflînd că sîntem de la «România pitorească», ne vorbeşte despre cartea de reportaje a lui Pop Simion, «Lauda tinereţii», în care sînt prezenţi oamenii, şantierul şi locurile acestea. Plăcîndu-i mult cum e scrisă, el a montat aici un spectacol de brigadă după paginile cărţii. Totodată ne roagă să-i amintim scriitorului că în 1979 se împlinesc 30 de ani de la încheierea lucrărilor şantierului Salva-Vişeu... N-apucăm să-i răspundem cînd un bărbat între două vîrste, înalt, ţinîndu-se foarte drept, pătrunde în încăpere. Este poet, se numeşte George Roş (mai tîrziu aflăm că e preşedintele cenaclului literar din Bistriţa, unde se duce la fiecare două săptămîni, dar n-ar pleca din satul său pentru nimic în lume), şi este pasionat culegător de folclor. Cu el pătrundem în universul spiritual al satului. Tovarăşi întru această călătorie ne sînt bătrînii satului. În noaptea aceasta e obiceiul de «a pune peţitori» sau «moşcociri» — păpuşi îmbrăcate în băiat sau fată ce se prind la poarta fetelor sau a feciorilor de însurat, pe ascuns, să nu se ştie — vorba vine — cine i-o pus. Uneori erau aşezate şi pe casă, iar cei care nu se trezeau dimineaţa devreme să-l ia jos erau luaţi în rîs («nu şi-a luat moşcocirul»), dar asta mai demult. Tot în noaptea aceasta mai e un obicei: schimbatul porţilor. Feciorii iau pe ascuns «vraniţa» unui om şi o schimbă cu a altuia. Schimbul îl fac numai între cei certaţi, care nu-şi vorbesc, pentru a-i împăca. Acum, după-amiază, e horă în sala de joc: hainele orăşeneşti se amestecă aici cu vechile costume, fiecare tînăr simţindu-şi sufletul vibrînd la fel în sunetele cîntecelor «bătrîneşti». Seara înainte de a ne culca, numai ce vine la noi «straja» satului, Rafael Ilie, om la vreo 67 de ani, cu un suflet de aur, şi ne zise şi el cîteva snoave, ghicitori şi versuri pe care vi le voi spune şi cu altă dată...

După ce adună apele Telcişorului şi ale Bichigiului, Sălăuţa intră în satul George Coşbuc. Ajunşi şi noi aici în zi de duminică, vizităm casa în care a locuit familia Coşbuc şi s-a născut, în 1866, poetul. În casa aceasta, din lucrurile păstrate cu sfinţenie de urmaşii poetului şi de oamenii satului, s-a organizat un muzeu. Aici, memoria redescoperă, fără voie aproape, cele mai cunoscute versuri inspirate de valea natală poetului: «În vaduri ape repezi curg/ Şi vuiet dau în cale/ Iar plopi în umedul amurg/ Doinesc eterna jale./ Pe malul apei se-mpletesc/ Cărări ce duc la moară —/ Acolo, mamă, te zăresc/ Pe tine-ntr-o căscioară.» Din păcate, moara a fost surpată anul trecut de năvala tulbure a apelor ieşite din matcă. Ţesăturile alese în teară fac însă şi azi faima locului.

La ieşirea din sat, Sălăuţa trece pe sub ultimul pod acoperit ce s-a mai păstrat pe vale. De aici pînă în Salva mai e puţin. Înainte de a întîlni Someşul Mare, rîul trece pe lîngă Dealul Pemociriă, locul unde a fost tras pe roată, prefigurînd soarta tragică a lui Horia, Vasile Todoran din Bichigiu, conducător aproape centenar al revoltei din 1763. Atunci, acolo, ultimele cuvinte adresate sălăuţenilor de aprigul bătrîn au fost: «Nu vă lăsaţi!»... Şi aceste cuvinte pecetluiesc parcă dintotdeauna viaţa locuitorilor acestei văi...

DAN ALEXANDRU CONDEESCU

Fotografii de
DRAGOŞ SPIŢERU

1. — Telceni în zi de sărbătoare.
2. — «Păunul» — mîndria feciorilor
3. — ...şi ce fată frumuşică are mama

Lecturi

NICOLAE DOCSĂNESCU

„Pomul vieţii"

EDITURA ALBATROS

(1978)

Din neobositele drumuri ale reporterului prin mai toate colţurile ţării se conturează în paginile cărţii lui Nicolae Docsănescu un tablou al creaţiei populare contemporane de o bogăţie şi varietate uluitoare. «Personajul central, ne spune autorul, este omul simplu, modest şi mîndru, inteligent şi talentat, surprins în inepuizabile ipostaze de trăire incandescentă, prin al cărui suflet străbate ca un fir conducător omenia şi înţelepciunea, dragostea pentru frumos, pentru armoniile vieţii şi, ca o apoteoză a tot ceea ce se zămisleşte din frumos, fierbintea lui dragoste de ţară» — iată o definiţie exactă pe care ne-o oferă în încheierea volumului însuşi autorul. Dar «Pomul vieţii» este mai mult decît o sumă de portrete de meşteri populari sau o colecţie de meşteşuguri tradiţionale, ea este o veritabilă sinteză a unor trăsături ale culturii noastre populare şi totodată un omagiu adus — fără mari gesturi literaro-retorice — ci cu nobilă modestie, poporului român şi geniului său artistic. Ceea ce evidenţiază autorul sînt, mai ales, vechimea şi răspîndirea pe întreg teritoriul ţării a motivelor ornamentale — **semnul soarelui, brîul dacic, pomul vieţii** — semne ale permanenţei civilizaţiei româneşti şi ale unităţii ei. Problematica de azi a satului, aflat în plină transformare, nu e nici ea străină reporterului. Oamenii participă acum la viaţa modernă, industrială, dar nu-şi uită nici legăturile ancestrale cu lumea satului. Funcţia utilitară a obiectelor ieşite din mîinile lucrătorilor ţărani a început să slăbească, fiind înlocuită de cea estetică; numărul meşterilor din sat a scăzut, dar dintre ei lucrează cu înti̇̂rită energie oameni de excepţie, artiştii străvechilor meserii. Socialismul, care a schimbat radical viaţa oamenilor satului, a oferit în schimb acestor meşteri «anonimi» posibilitatea afirmării şi realizării talentului şi cadrul necesar recunoaşterii lor în întreaga ţară. Aproape toţi «eroii» cărţii, fie ei sînt cioplitori, dulgheri, olari, ţesătoare, poeţi, pictori, rapsozi, poartă ca pe un titlu de nobleţe şi adîncă preţuire însemnul de laureat al primei ediţii a festivalului «Cîntarea României».

Lectura cărţii captivează prin naturaleţea dialogurilor şi firescul integrării prezenţei autorului în lumea descrisă. Transcrierea fără ostentaţie a cuvintelor acestor oameni minunaţi în simplitatea lor plină de înţelepciune şi har, este alt mijloc de realizare a unei atmosfere autentice, neregizate «jurnalistic». Nicolae Docsănescu este totuşi autorul unui reportaj ce l-am putea numi «cultural»: el este un avizat cunoscător al artei populare şi al istoriei locului pe care îl vizitează. Munca sa de documentare şi «culegere a materialului», anterioară scrisului, este temeinică şi serioasă, ca asigurînd apoi fundalul imaginilor surprinse în prim plan. Nicolae Docsănescu, fără a renunţa la lirism, refuză stilul spumos copleşit de inflaţia cuvintelor «poetice» al atîtor inconsistente reportaje, alegînd calea mai puţin spectaculoasă, dificilă şi onestă a efortului şi adevărului — a reportajului echilibrat şi sobru, grăitor prin el însuşi.

DAN ALEXANDRU CONDEESCU

Mica enciclopedie a drumeţului

● **ACIŞ** (B3) — 38 km DN 19 A*. Comună în care a fost recent renovat un monument de arhitectură reprezentativ pentru evul mediu transilvan, datat ipotetic în sec. XI: construcţie masivă din cărămizi netencuite, avînd înfăţişarea unui dom (stil romanic). Bazin cu băi termale. ● **ANDRID** (A3) — 36 km DN 19 + 22 km DJ 108 M. Săpăturile arheologice au scos la iveală vestigii celto-dacice: ceramică, piese de podoabă, material expus la Muzeul orăşenesc din Carei. ● **APA** (C2) 19 km DN 19 + 7 km DN 1C. Străveche aşezare în care s-a descoperit un important depozit de bronzuri din grupul «tracic», bogat ornamentate spiralic şi liniar: topoare de luptă, apărători de braţ şi remarcabile săbii de tip micenian — ce pot fi văzute în Muzeul judeţean Satu Mare sau în Muzeul Naţional de Istorie din Bucureşti. La 22 ianuarie 1852 aici s-a născut Vasile Lucaciu, luptător pentru idealurile de libertate şi unitate naţională. Viaţa şi activitatea sa sînt succint prezentate în muzeul comunal de istorie, amenajat în casa natală a celui care a semnat Memorandumul ca secretar al Partidului Naţional Român. ● **ARDUD** (C2) — 20 km DN 19 A. Vestigii din epoca bronzului. Atestare documentară în 1216. Cetate voievodală românească (sec. XV), aparţinînd Dragoşeştilor, voievozi de Maramureş. Peste ea, la începutul sec. XVIII a fost construit un castel în stil gotic, din care se mai păstrează doar un bastion. Aici a poposit, în 1848, marele poet maghiar Petőfi. Pe «acropola» comunei, o importantă biserică romano-catolică (sec. XV). Zonă viticolă. Restaurant-braserie cu grădină de vară. În satul **Gerăuşa** (Ghirişa) a fost descoperit un important tezaur de monede imperiale romane (sec. I—II e.n.). ● **BELTIUG** (B3) — 35 km DN 19 A. Centru viticol, băi cu ape minerale, indicate în afecţiuni ginecologice şi ale aparatului locomotor. Monument de arhitectură reprezentativ pentru goticul tîrziu. ● **BERVENI** (A2) — 8 km de Carei, pe DJ 108M. Aşezare locuită din epoca bronzului. Vestigii dacice şi urmele unei cetăţi româneşti de pămînt din secolul X. ● **BIXAD** (D1) — 7 km de Negreşti-Oaş pe DJ 109L. Comună importantă în zona Oaşului. Ape minerale cu debite între 12 000—15 000 l/zi, bicarbonatate, clorurosodice şi carbogazoase (12 g/l), indicate în tratarea bolilor tubului digestiv şi în afecţiunile cardio-vasculare. În satul **Boineşti** s-au descoperit urmele celei mai vechi aşezări din nord-vestul ţării (neoliticul inferior). Cetate dacică. ● **BÎRSĂU** (C3) — 33 km DJ 193 + 25 DC 23, asfalt. Comună în zona etnografică a Codrului. Aici trăieşte poetul ţăran Ioan Bran. ● **BOGDAND** (C3) — 47 km DN 19 A + 13 km DJ 196, împietruit. Veche comună românească în zona Codrului. În satul **Corund**, atestat documentar la 1423, se află cel mai frumos monument de arhitectură populară din această regiune; datînd din 1750, cu o pictură interioară mai recentă pe bolta naosului, el ne relevă şi astăzi — prin stîlpii pridvoarelor, masivi şi monumentali, prin decoraţia exterioară, cu motivul funiei puternic reliefat, prin frumuseţea uşilor împărăteşti, fin sculptate, prin armonia întregului edificiu — rafinata artă a meşterilor lemnari de aici. ● **BOTIZ** (C 2) — 7 km DN 19. În satul **Agriş** al acestei comune, un monument de arhitectură gotică (sec. XV—XVI). ● **CAREI** (A2) — 36 km DN 19. Oraş, al doilea centru urban al judeţului; atestat în 1320, urme de locuire s-au găsit încă din epoca bronzului, în punctul Bobald — staţiune arheologică importantă şi pentru epoca dacică şi cea medievală. În sec. XVIII, bresle ale cizmarilor, blănarilor şi croitorilor. Din acelaşi secol ni s-a păstrat castelul familiei Karolyi, construit în stil baroc pe ruinele unei cetăţi ridicate împotriva turcilor în sec. XVI. Modificările ulterioare (sfîrşitul sec. XIX) dau construcţiei un caracter eclectic, lîngă baroc intervenind şi elemente gotice sau romanice şi renascentiste — în cazul finisajelor. Holul cu scara interioară de lemn sculptat şi un şemineu de marmură dau eleganţă interiorului, în care a fost organizat Muzeul orăşenesc, cu secţii de istorie-arheologie şi ştiinţe naturale. Parcul castelului este rezervaţie dendrologică. Monumentul ostaşilor români de Vida Geza. Hotel Coop «Vraja viilor» (categ. II, 50 locuri cazare, telefon: 61792) şi restaurant cu terasă, bar de zi şi berărie. Restaurant «Pescarul» — cu preparate din peşte şi vînat. PECO. Staţie asistenţă tehnică ACR (str. Culturii 20, telefon 61123). În luna mai, lîngă hotel va fi dat în folosinţă un complex de agrement cu trei bazine de apă termală. ● **CĂLINEŞTI-OAŞ** (D1) — 30 km DN 19 + 12 km DC 10, asfalt. Comună frumoasă, pe malul lacului de acumulare, unde se află şi un popas turistic al OJT cu 17 locuri la cazare şi un restaurant; agrement nautic. Excursii atractive pe valea Lechinţei, pînă în satul omonim. ● **CĂMĂRZANA** (D1) — 21 km de Negreşti (9 km DJ 109 L + 12 km DJ 109 K, din care 6 km împietruit). Comună retrasă, unde se mai păstrează portul şi tradiţiile oşeneşti nealterate. O duminică în Cămara zînelor — cum i s-a zis, după legendă, satului întemeiat de nişte voinici ce furaseră cele mai mîndre fete oşence, ascunzîndu-le aici — va rămîne o zi de neuitat pentru orice călător. Tei multiseculari (numără cam opt veacuri). Talentatul grafician popular Vasile Ionici. ● **CĂUAŞ** (B3) — 36 km DN 19 + 15 km DN 1F. În satul Mecenţiu al acestei comune s-a născut Ady Endre, satul purtînd astăzi numele marelui poet maghiar şi dedicîndu-i un complex memorial-muzeistic, ce cuprinde conacul familiei Ady şi o veche casă, monument de arhitectură populară din valea Eriului. ● **CERTEZE** (D1) — 55 km DN 19. Importantă şi frumoasă comună oşenească, cu care făloase şi gospodării cuprinse. În case — lîngă vechea căruţă — se vede şi cîte o mult mai nouă «Dacia 1300». Însă ca în toată Ţara Oaşului, oamenii — chiar dacă acceptă înlesnirile moderne — nu-şi părăsesc portul tradiţional. Bărbaţii poartă «clop»-pălăria mică, de fetru sau de paie, cu boruri înguste lăsate în jos — cămăşi şi «gaci» — pantaloni largi şi scurţi înlocuiţi iarna de cioareci strîmţi şi «gube» miţoase. Straiţa, cusută şi împodobită de mîna iubitei, nu-i lipseşte oşanului plecat la drum. Femeile îşi împletesc cîte o zi întreagă părul pentru sărbători, pe cap mai aşează — miresucile cele tinere — şi cîte o «cununa» bogat împodobită; iar dacă nu, năframe înflorate pe fond galben sau roşu. Cămaşa lor e viu colorată, cu motive geometrice sau florale, cu un şorţ din mătase sau stambă peste poalele albe, sau peste fusta încreţită pe care numai ele ştiu cum o leagănă-n mers... În apropiere, în pasul Huta — unde-i loc tradiţional de adunare în primăvară a oşenilor — se află hanul turistic Coop. «Sîmbra oilor», cu 22 locuri la cazare (după reconstrucţia actuală vor fi 42 locuri) şi restaurant cu specific oşenesc, salonul fiind decorat cu ştergare de Certeze şi Bixad, ceramică de Vama şi coarne de berbece — aici avînd loc, în prima duminică din luna mai, renumita sărbătoare folclorică ce a dat numele hanului, marcîndu-se astfel plecarea oilor la munte. ● **CRUCIŞOR** (C2) — 33 km DJ 193+3 km DC 23, asfalt. Mic lac artificial. Cetate românească de pămînt (sec. X—XIII). La 10 km, în satul **Poiana Codrului** — centru de sticlărie (sticlărie) încă din sec. XVIII. Punct muzeistic la şcoală. Restaurant cu autoservire. ● **CULCIU** (C2) — 2 km DN 19+14 km DJ 193. În **Culciu Mare** — vestigii arheologice din epoca bronzului; ceramică a culturii Suciu de Sus. În **Culciu Mic** — aşezare dacică. În satul **Apateu** — icoane pictate pe lemn (sec. XVII). ● **DOBA** (B2) — 15 km pe DN 19 pînă în satul **Boghiş** al acestei comune unde se află un monument de arhitectură gotică (sec. XV—XVI). ● **HALMEU** (C1) — 19 km DN 19+13 km DN 1C. Monument de arhitectură în stil gotic. Poartă monumentală din lemn, operă a meşterului maramureşan Gheorghe Borodi. La punctul de trecere a frontierei cu U.R.S.S. un restaurant-braserie. ● **HODOD** (C3) — 7 km din **Bogdand**, împietruit. Conacul Wesselenу-Degenfeld (sec. XVIII) e unul dintre cele mai reprezentative monumente de arhitectură barocă din Transilvania. Două biserici din sec. XVIII, amvonul uneia fiind opera renumitului meşter pietrar David Sipoş. ● **HOMOROADE** (C2) — 2 km DN 19+1 km DJ 193+18 km DJ 193 A. Vestigii neolitice. În pădurea Oţeloaia (lîngă lacul artificial) are loc, în iulie, Festivalul folclorului codrenesc (satul **Soiduba**). Ţara Codrului este cea de a doua mare zonă folclorică a judeţului, în care descoperim importante tradiţii ale meşterilor lemnari. Casa codrenească are fundalul de tîrnaţ şi stîlpii de casă meşteşugit sculptaţi, ca şi la porţile de şură; aceleaşi motive geometrice le întîlnim şi pe dulăpioarele, blidarele şi lingurarele din gospodărie. Femeile poartă cămaşe şi poale largi, separate, şi şorţ în faţă; bărbaţii: cămaşă scurtă, largă, purtată vara peste izmene largi, iar iarna peste cioareci. ● **LAZURI** (B2) — 7 km DJ 194. Aşezare a dacilor liberi, cuptoare de ars ceramica. Astăzi — iazurile unei moderne crescătorii piscicole. În satul **Bercu** — monument de arhitectură gotică (sec. XV—XVI). În satul **Noroieni** — pădure omonimă, rezervaţie naturală de cerbi lopătari şi fazani. ● **LIVADA** (C2) — 23 km DN 19. Conac din sec. XIX — sediul renumitei staţiuni agricole experimentale, unde are loc sărbătoarea căpşunilor, judeţul Satu Mare asigurînd trei sferturi din producţia de căpşuni a ţării (în 80 de varietăţi!). ● **MEDIEŞU AURIT** (C2) — 19 km DJ 192+2 km DC 17, din care 11 km sînt împietruiţi, drum care ar merita, desigur, modernizarea, căci aici se află o foarte importantă rezervaţie arheologică, singura din ţară care conservează «in situ» cuptoare de ars ceramică şi o necropolă ce au aparţinut dacilor liberi (III—IV e.n.). Se mai păstrează zidurile şi portalul de intrare al unui castel din sec. XVII, în stilul renaşterii transilvane. Izvoarele istorice povestesc de o bogată şi luxoasă ornamentaţie, vestită fiind sufrageria cu tavanul aurit (de unde şi numele comunei). În 1848, la 16 octombrie, un «tribunal» ad-hoc al grofilor i-a judecat aici pe capii răscoalei ţărăneşti din acel an: Ştefan Zima şi Dumitru Zab au fost condamnaţi la moarte, alţi 57 de ţărani — români şi maghiari — au fost duşi la temniţe pe termen lung. ● **MOFTINU MIC** (B2) — 27 km DN 19. În satul **Domăneşti** — important depozit de bronzuri. La Moftin şi-a aşezat tabăra Mihai Viteazul, în iulie—august 1601, înaintea bătăliei de la Guruslău. ● **NEGREŞTI-OAŞ** (D2) — 46 km DN 19. Oraş atestat documentar în 1270. Centrul administrativ al vechii Ţări a Oaşului, al cărei Muzeu se află în centru, pe şosea. Un alt muzeu etnografic — la Şcoala generală nr. 1. Fotograful Ioniţă Andron şi pictorul Ion Ţinţaş — autori de imagini minunate ale acestor meleaguri. Ansamblu folcloric, cu fraţii Piţigoi. Rezervaţie de arhitectură populară în aer liber, cu biserica de lemn din Lechinţa (sec. XVIII), singura din Ţara Oaşului care ni s-a păstrat. Hotelul «Oaş» (categoria I, 108 locuri în camere cu 1 şi 2 paturi) şi restaurant (140 locuri). Restaurantul «Turişor» al cooperaţiei va fi transformat în acest an — devenind cu autoservire. Atelier ACR. PECO. Din Negreşti, pe un drum local, prin Vama, se ajunge la **Băile Puturoasa** (12 km), staţiune de interes local, cu ape sulfuroase, indicate în tratarea reumatismului. Iar prin Luna-Oaş se poate ajunge aproape de muntele Pietroasa (1201 m), unde sînt pante de cca. 900 m ce ar putea fi amenajate pentru schi şi sporturi de iarnă. Lîngă vîrf, Sfinxul Oaşului, din rocă vulcanică. ● **ORAŞUL NOU** (D2) — 39 km DN 19. La intrarea în comună a fost descoperită o aşezare a dacilor liberi (sec. II—IV e.n.) Satul **Racşa** — specific oşenesc. ● **PĂULEŞTI** (C2) — 4 km DJ 193. Muzeu local de istorie într-o casă ţărănească (sec. XVIII), specifică zonei de cîmpie someşană. Pe malul rîului: «Grădina Nucilor», loc de agrement. ● **PIR** (A3) — Din Andrid, încă 10 km pe DJ 108 M şi DC 43, împietruit. Unelte din epoca bronzului şi începutul Hallstattului (cultura Otomani). ● **PIŞCOLT** (A3) — 54 km DN 19. Aşezare şi necropolă celtică (sec. III î.e.n.). ● **SANISLĂU** (A2) — 47 km DN 19+5 km DC 47. În satul **Ciumeşti** (încă 3 km DC 47, asfalt), se află un monument de arhitectură gotică (sec. XV); tot aici a fost descoperită o necropolă din epoca bronzului şi fierului. ● **SATU MARE** (B-C2) — municipiu, reşedinţă de judeţ. «Castrum Zathmar» e amintit în cronica lui Anonimus ca făcînd parte din voievodatul bihoreanului Menumorut (începutul sec. X). Descoperiri recente în vatra oraşului au adus la lumină cuptoare dacice de ars ceramică (sec. III—IV e.n.). Izvoare istorice ale sec. XII pomenesc de comitatul Satu Mare, menţionat prima dată în 1181 (comitele Nicolae). La 1230 cetatea de pămînt e ridicată la rangul de oraş medieval. În sec. XVI «Comitatus Zathmarensis» e delimitat de Ţara Lăpuşului pînă la vest de Valea lui Mihai şi din Chioar pînă în cîmpia Nirului, cuprinzînd 9 cetăţi, 12 oraşe-tîrguri şi 340 de sate, cu reşedinţa la Satu Mare. Obiect de dispută între principii Transilvaniei, regii Ungariei şi Habsburgi, stăpînirea celor din urmă e consolidată după înfrîngerea răscoalei lui Francisc Rakoczi II, în 1711, cînd pacea s-a încheiat pe locul actualului Muzeu judeţean, amenajat într-o clădire-monument istoric, ridicată la 1792 în stil neogotic; muzeul cuprinde secţii de istorie, etnografie şi artă (cu o expoziţie permanentă a pictorului Aurel Popp, 1879—1960). În aceeaşi Piaţă a Libertăţii se mai află clădirea hotelului «Dacia» (1911, stil Secession), clădirea breslei cizmarilor şi catedrala (1796—1798, stil neoclasic). Tot în centru pot fi văzute: turnul pompierilor (1904), biserica reformată cu lanţuri (cu o clopotniţă din 1633), statuia dr. Vasile Lucaciu, operă a lui Cornel Medrea (1936). Teatru municipal şi Filarmonică. Complex de agrement «Someşul», cu bazine cu apă termală, restaurant şi camping. Oficiu judeţean de turism lîngă hotelul «Aurora» (telefon 14946-47-48, categoria I, 201 locuri în camere cu 1 şi 2 paturi şi apartamente), cu restaurant, bar de zi, shop. Hotel «Dacia» (telefon: 14276-77-78, categoria I, 96 camere cu 2 paturi), cu restaurant, autoservire, bar de zi, cofetărie şi cramă. Filială ACR (telefon: 13749) şi staţie de asistenţă tehnică (str. Petőfi nr. 1, telefon: 12345). Două staţii Peco. Prefix interurban: 997. ● **SĂCĂŞENI** (B3) — 36 km DN 19+33 km DN 1F. Aşezare dacică de la începutul mileniului I e.n. Conac (sec. XVIII—XIX) cu o frescă deteriorată (încăperea fiind magazie a C.A.P.). ● **SOCOND** (C3) — 28 km DN 19A+6 km DJ 193A, împietruit. Comună în zona Codrului. În satul **Soconzel** (încă 7 km DC 30, pămînt) se află o biserică din lemn (sec. XVII), cu numeroase picturi interioare pe bolta semicilindrică a naosului. O alta se află în satul **Stîna** şi, deşi o inscripţie dă ca an de construcţie 1820, ea pare a fi mai veche, probabil sec. XVIII; zugrăvită iniţial şi în interior şi la exterior, mai păstrează pictura numai pe bolta naosului. ● **SUPUR** (B3) — 47 km DN 19. Un interesant muzeu sătesc în satul Supuru de Jos. ● **TARNA MARE** (C1) — 20 km DN 19+14 km DN 1C+22 km DJ 109 M, din care 16 km împietruiţi. Zonă de mare frumuseţe a peisajului natural, cu izvoare de apă minerală (Băile Tarna) care ar merita puse în valoare şi introduse în circuitul turistic. ● **TĂŞNAD** (B3) — 36 km DN 19+26 km DN 1F. Oraş pe larga vale a Ierului. Monument de arhitectură gotică (sec. XV). Muzeul orăşenesc — arheologie şi folclor — ocupă un conac medieval (sec. XVIII, stil renaştere tîrzie). Tezaur de monede feudale (sec. XVI—XVII). Ansamblul folcloric «Codruleţul». Hotel-restaurant «Transilvania» (35 locuri categoria II). ● **TÎRŞOLŢ** (D1) — Din Negreşti, 9 km DJ 109L+5 km DJ 109K, asfalt. Comună specific oşenească. Aici s-a găsit un important tezaur monetar cu 148 piese de argint (sec. XVII). ● **TURŢ** (C1) — 20 km DN 19+10 km DN 1C+13 km DJ 109L, asfalt. În afară de vestita ţuică (din păcate, nu mai are acelaşi gust ca la început!), comuna are vechi tradiţii în minerit. ● **TURULUNG** (C1) — 19 km DN 19+6 km DN 1C. Aşezare din epoca bronzului, vestigii dacice. Tezaur monetar de piese dacice din argint (sec. III—II î.e.n.). ● **VALEA VINULUI** (C2) — 2 km DN 19A+26 km DJ 193. În ciuda numelui, comuna e vestită pentru... ape minerale. Muzeu etnografic. Corul din satul **Roşiori** a luat locul I pe ţară la festivalul «Cîntarea României». ● **VAMA** (D2) — 44 km DN 19. Vechi centru de olărit, astăzi cu un atelier şi un magazin de ceramică. O valoare artistică deosebită o au «olurile de nănaşă», oferite de către fini: ale sînt vase cu toartă tubulară, pentru dusul apei la cîmp, decorate cu brîu ornamental. Dar gama obiectelor este largă, ca şi ornamentaţia lor, cu motive florale, zoomorfe şi antropomorfe. La 3 km pe DC 11, asfalt, se află **Valea Măriei**, într-o pădure de foioase (100 ha). Aici, hotel al OJT (36 locuri, categ. II) şi «Cabana Teilor» (Coop.), cu 18 locuri cazare + 28 locuri în căsuţe. Restaurante şi baruri la cele două unităţi. Izvoare cu apă minerală, indicate în bolile gastro-intestinale şi hepato-biliare.

Itinerarii turistice în judeţul Satu Mare: ● Satu Mare–Negreşti–Pasul Huta ● Satu Mare–Livada–Vama–Negreşti ● Satu Mare–Halmeu–Turţ–Călineşti ● Satu Mare–Crucişor–Poiana Codrului ● Satu Mare–Homorod–Soiduba ● Satu Mare–Ardud–Stîna–Soconzel ● Satu Mare–Ardud–Beltiug–Aciş–Corund–Hodod ● Satu Mare–Moftin–Carei (cu ramificaţii: Ady Endre–Ciumeşti–Tăşnad)

MIHAI CREANGĂ

*) Atunci cînd nu intervin alte precizări, distanţele sînt date pornind din municipiul reşedinţă de judeţ.

Părinţii noştri, Carpaţii

MUNŢII - UN SPAŢIU AL ECHILIBRULUI ŞI COLABORĂRII

O privire de ansamblu asupra muntelui românesc ne descoperă un conglomerat de forme şi tipuri existenţiale asupra cărora operează silvicultura, zootehnia, agricultura, biologia, geologia, turismul, etnografia, industriile forestieră, minieră, alimentară ş.a., fiecare dintre acestea străduindu-se şi reuşind — pînă la un punct numai — să ajungă la rezultate care, privite în mod separat, sînt apreciabile. Însă, tratarea de tip «parcelar», pe sectoare direct interesate, a condus inevitabil, fie spre insuficienţe, fie spre exagerări monoprofilare.

O cercetare întreprinsă iniţial de pe poziţii zootehnice, în 1969, în zona Vatra Dornei, extinsă ulterior la mai multe raioane şi desfăşurată comparativ în 38 localităţi montane din 18 judeţe, de-a lungul a 10 ani, cuprinzînd practic întregul lanţ montan carpatic al ţării, ne pune în posesia unor date şi observaţii în măsură să poată constitui un suport pentru un prim grupaj de interpretări. Realităţile ce s-au putut evidenţia oglindesc în rezumat: slăbirea procesului creşterii animalelor, lipsa de rentabilitate a gospodăriilor individuale montane, orientarea tineretului spre cu totul alte preocupări decît cele tradiţionale, afectări ale solului şi pădurii şi implicit a volumelor hidrice, cu răsfrîngeri asupra capacităţii sistemului hidroenergetic naţional, dezechilibre ecologice, nesincronizări între modurile de acţiune ale diverselor instituţii ce activează în perimetru, neadaptarea la specificitatea montană a unor normative, mari diferenţe de înţelegere şi tratare de la judeţ la judeţ ş.a. În general, tendinţele de urcare a agriculturii spre munte produc daune protecţiei solului (favorizînd eroziunile), constanţei nivelului apelor (favorizînd inundaţiile), în defavoarea pădurii şi a creşterii animalelor, destinîndu-se întinse suprafeţe culturii unor plante agricole, ca porumbul sau grîul, cu producţii mici la hectar. În aceleaşi condiţii şi fără eforturile pe care agricultura le necesită, aceleaşi terenuri folosite judicios ca fineţe îmbogăţite în structura plantelor cu leguminoase, pot produce cantităţi însemnate de fînuri de calitate destinate animalelor, deci producţiilor de lapte, carne, piei, lînă ş.a., în unele condiţii climatice ajungîndu-se pînă la o a doua sau chiar la o a treia recoltă, sub forma otăvii. Rezultă că numai sistemul gospodăriilor montane individuale, răspîndite, sub forma munţilor locuiţi efectiv şi în toate sezoanele, angrenate într-un cadru asociativ-cooperatist, care nu implică comasări de terenuri, animale sau gospodării, ale cărui baze au fost puse la Congresul ţărănimii, din 18—20 aprilie 1977, reprezintă, în linii mari, aproape unica soluţie economică şi rentabilă, cu şanse de reuşită.

Cercetarea modului de organizare a creşterii animalelor şi a vieţii oamenilor din Carpaţi, a evidenţiat existenţa simultană a unui «mozaic» de situaţii, derivate din diversitatea influenţelor istorice şi tradiţiile populaţiei stabile, dintre care putem desprinde: **un tip de experienţă moldovenească**, cu alternanţă în creşterea vitelor şi oilor, cu o «pendulare» mijlocie a turmelor, şi munţi doar parţial locuiţi, clima şi relieful permiţînd practicarea şi a unei mici agriculturi de tip montan; **un tip de experienţă transilvăneană**, cu excepţii, ca spre exemplu, o parte a Munţilor Apuseni — cu preponderenţă în creşterea oilor şi practicarea curentă a transhumanţei, cu munţi nelocuiţi, vetre de sat «adunate» şi condiţii favorabile de practicare a micii agriculturi şi a pomiculturii: **un tip de experienţă munteană**, prezentă în zona limitrofă Curţii de Argeş şi în mod special în perimetrul Bran-Rucăr, cu alternanţă în creşterea oilor şi a vitelor şi practicarea unui sistem mai intensivizat de exploatare a terenurilor montane, prin fineţe, munţii fiind parţial locuiţi; **un tip de experienţă bucovineană**, predominînd creşterea vitelor şi cu oierit limitat, cu munţi locuiţi în mare proporţie şi practicarea unui sistem intensiv de utilizare a terenurilor montane, prin fineţe întinse, cu slabe condiţii pentru micro-agricultură şi pomicultură; în fine, **un tip de experienţă maramureşană** cu alternanţă în creşterea taurinelor şi ovinelor, cu deplasări medii a turmelor în sezonul cald şi munţi parţial locuiţi, însă cu o agricultură foarte interesantă, de tip terasat şi pînă la altitudini ridicate, asociabilă poate numai tipului de agricultură practicat de chinezi, cu o pomicultură montană mijlocie. Se poate astfel spune că de fapt în Carpaţi se întîlnesc majoritatea formelor de existenţă tradiţională legate de creşterea animalelor şi microagricultura specifică montană, cunoscute la nivel mondial.

Tot cercetarea ne evidenţiază şi o altă situaţie de importanţă şi semnificaţie majore, vizînd de această dată un aspect social: orientarea tineretului provenit din gospodăriile montane aproape în totalitate spre alte preocupări decît creşterea animalelor: din 1810 elevi din 13 comune montane din nordul ţării, numai 11 optează pentru rămînerea în gospodării, la creşterea animalelor şi doar doi pentru ocupaţia de muncitori forestieri şi mineri. Răspunsuri similare dau şi 5431 absolvenţi de şcoală generală din comunele Bărseşti, Boiţa, Poiana Sărată, Pietrari, Băişoara, Arieşeni, Voineşti, Vărfurile, Baia de Fier, Tulgheş, Arefu, Dorna Arini, Gârda, Valea Doftanei, Tiha Bârgăului. Aceste sondaje, deşi estimative, exprimă însă întreaga dimensiune şi urgenţă a problemei montane şi aduce în discuţie însuşi viitorul unor preocupări milenare şi nu este în cauză numai zootehnia, ci şi pădurea şi industriile specifice muntelui, pentru care sursa de forţă de muncă robustă şi aptă biologic să facă faţă unor eforturi fizice grele şi în condiţii naturale dificile, de neînlocuit pe cale artificială, de care se leagă şi păstrarea a tot ce formează noţiunea de tradiţie culturală şi economică, o reprezintă aceeaşi gospodărie a crescătorului de animale muntean care, economic vorbind, dă ţării 15% din efectivele de bovine şi 13% din efectivele de ovine. Pe de altă parte, sistematizarea rurală nu diferenţiază geografic zona de munte şi nu oferă soluţii care să răspundă cerinţelor funcţionale şi estetice ale locuinţelor şi adăposturilor pentru animale, atenţia concentrîndu-se asupra amplasării şi a mărimii suprafeţelor construibile şi nu asupra modului în care trebuie proiectate şi amplasate gospodăriile montane, pentru a se obţine un randament sporit în consens cu necesităţile stringente de impulsionare a producţiilor zoo-agricole principale din zona de munte. Nici învăţămîntul rural nu este adaptat satisfăcător activităţilor economice specifice ale muntelui, nerealizîndu-se o pregătire timpurie şi la nivel de masă în zootehnia montană, pomicultura şi mecanizarea specifice, spre a se putea realiza legătura intimă între şcoală şi producţie, astfel încît instrucţia şcolară să devină pionier al modernizării în zona de munte. Între valenţele montane nevalorificate sau valorificate sumar se înscriu şi activităţile meşteşugăreşti, în declin accentuat, şi turismul montan în cadrul gospodăriilor crescătorilor de animale, deţinătoare a zeci de mii de spaţii de cazare.

Se naşte astfel ideea nevoii unei cercetări interdisciplinare pentru zonele de munte şi a unui «sistem experimental» care să poată servi zonelor de munte de pretutindeni, acţiune ce ar avea perspectiva de a interesa inclusiv unele organisme cu caracter internaţional preocupate de problemele alimentaţiei omenirii, surselor de energie, protecţiei mediului înconjurător, fixării populaţiilor în zone neprielnice pentru agricultură (F.A.O., U.N.E.S.C.O. ş.a.). Este neîndoielnic faptul că interesele de rezolvare a chestiunii montane a României, în conformitate cu Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R., din 1 februarie 1979, cer străbaterea unor etape ce nu pot fi nici evitate şi nici depăşite, fiind mai întîi nevoie de specialişti pregătiţi în această direcţie, care să stăpînească cunoaşterea diverselor laturi ale problemelor specifice montane (materiale, spirituale, biologice, geografice), să poată înţelege şi interpreta echilibrat structura multilaterală complexă montană şi să asigure astfel îndrumarea şi asistenţa ştiinţifică, de la nivelul competenţei. Tocmai în spiritul echilibrului şi colaborării se impune ideea unui «nucleu» de cercetare şi experimentare interdisciplinară, în esenţă un «picior de beton» în perimetrul căruia să poată fi construit un model de organizare complexă, cu variante regionale, pentru zona de munte. Întrucît un experiment presupune amplasarea în regiunea cea mai evoluată şi cu cele mai mari şanse de reuşită, apreciem că acestor condiţii le răspunde cel mai fidel «bazinul Dornelor», zonă «de vîrf» pentru Carpaţi, exact sub cele două mari aspecte de referinţă: zootehnia şi turismul. Un număr de «staţii pilot» aşezate astfel încît să cuprindă întregul lanţ montan ar putea veni să completeze şi să constituie ceea ce s-ar putea denumi «sistemul experimental montan-carpatic», urmînd ca pe măsura acumulării de date şi a verificării soluţiilor în planuri comparative, să se ajungă şi la generalizări, acolo unde, cît şi cum, acest fapt poate fi considerat ca posibil.

Prin formula asociaţiilor crescătorilor de animale existente s-ar putea urmări: utilizarea suprafeţelor furajelor montane actuale la capacitatea maximă, cu tendinţa dezvoltării fineţelor şi a raţionalizării păşunilor, modernizarea simplă a zootehniei, prin introducerea unor elemente ca apa şi adăposturile mecanice în grajduri, minicositori mecanice şi diverse anexe, colectarea şi utilizarea întregii rezerve de îngrăşămînt natural (anual se pierd neutilizate cca 20 miliarde litri îngrăşămînt lichid) şi eliminarea oricăror compuşi chimici, realizarea încărcăturii optime cu animale la hectar, punerea în evidenţă a superiorităţii calitative a lactatelor şi cărnii obţinute în condiţii sută la sută naturale şi de furajare polimorfoflorale, valorificarea în forme superioare a acestor produse, aplicarea unui sistem de preţuri diferenţiate după calitatea şi dificultatea de obţinere a producţiei animaliere, cu scop cointeresativ şi condiţionat de îndeplinirea unor obligaţii ce derivă din calitatea de membru al asociaţiei crescătorilor de animale etc. În vederea atingerii unui scop important, al echilibrării raporturilor dintre zootehnie şi silvicultură şi a colaborării consensuale dintre aceste două sectoare, crescătorii de animale ar putea activa 4—5 zile pe an în interesul silviculturii. La o normă de cca 100 puieţi de molid plantaţi şi înfăruşaţi/zi, cei cca 300 000 de crescători de animale ar putea asigura plantarea a 120 milioane fire arbori cu valoare lemnoasă/an, ceea ce ar conduce pe de o parte la rezolvarea economică a unor acute probleme ale pădurii româneşti, iar pe de altă parte la acordarea unor concesii din partea silviculturii, privind utilizarea unor resurse furajere din păduri şi plantaţii, circulaţia animalelor, obţinerea în condiţii avantajoase a unor materiale de construcţie, cu scop zootehnic ş.a. O altă direcţie cu scop rentabil ar putea-o constitui practicarea unor diverse meşteşuguri, cu munca la domiciliu a crescătorilor de animale, în baza studierii unei game de obiecte ce pot fi realizate în acest sistem şi care interesează industria cu un cuantum echilibrat astfel încît să nu se devieze interesul dinspre zootehnie spre activităţile meşteşugăreşti. În acelaşi sens, s-ar putea aborda ideea turismului de tip pastoral-montan, prin asociaţiile crescătorilor de animale, avîndu-se în vedere iniţial cca 100 zile turistice/an şi presupunînd stabilirea unor categorii diferenţiate, după condiţiile de confort, care să constituie tocmai stimulentul pentru sporirea gradului de civilizaţie şi a nivelului estetic al locuinţelor, cursuri cu gospodinele unde să se deprindă reguli de igienă, comportament, reţete culinare etc. Spre exemplu, o asociaţie ar putea emite «bilete de odihnă» şi încheia contracte cu o uzină chimică sau metalurgică din zona de cîmpie, urmînd ca aceasta să-şi trimită muncitorii şi tehnicienii la odihnă, interesînd aspectul recuperării complete a forţei de muncă, atît prin ambianţă, linişte şi odihnă, dar mai ales prin asigurarea unei adevărate «cure de produse lactate» de calitate superioară. În acest mod, descris sumar, prin turism ar fi sprijinită pe de o parte zootehnia montană, iar pe de altă parte însăşi industria, cu investiţii limitate din partea statului. Adaptarea învăţămîntului la specificitatea vieţii şi modului de producţie montane presupune introducerea unor noi obiective, ca «economia gospodărească», «creşterea animalelor» pe specii, «pomicultura», organizarea de microferme şi a practicilor elevilor şi studenţilor, cursuri de «gospodărie» pentru fete ş.a. O acţiune importantă ar putea deveni revitalizarea clăcilor şi şezătorilor populare, dezvoltarea tîrgurilor şi expoziţiilor de animale, iniţierea unor publicaţii locale, cu profil specific. Sistematizării îi revine rolul de a oferi soluţii care să vină cu precizie în întîmpinarea acestor deziderate. Principalele orientări ar viza atît locul unde ar urma să fie amplasată o construcţie nouă, fie ea casă, grajd sau cabană, cît mai ales în ce mod ar urma să fie echipată o construcţie montană, urmărindu-se parametrii funcţionali, productivi şi estetici, pînă la elemente de amănunt, cum ar fi culorile de exterior, ornamentaţie. În principiu, ar urma să se ţină cont de faptul că la munte, suprafeţele plane, văile, sînt cele mai fertile pămînturi, unde logic ar trebui să se evite amplasarea construcţiilor, promovîndu-se tendinţa aşezării viitoarelor gospodării pe terenurile în pantă, justificat şi de faptul că în acest mod transportul îngrăşămîntului natural (problema «cheie» în zoogricultura montană) are loc din amonte în aval, fapt cunoscut şi aplicat frecvent de înaintaşi. De altfel, această formulă de sistematizare a montanului ar putea favoriza dezvoltarea turismului prefigurat, care are nevoie esenţială de pitoresc.

DR. RADU REY

Din evenimentele muntelui

ACŢIUNEA ALEXANDRU — O CURSĂ PENTRU VIAŢĂ

Cabana Buta este rostuită undeva în creierul munţilor Retezat; la cîteva ore de mers greu de la Cîmpul lui Neag, ultima aşezare de sub munte, dinspre Valea Jiului. Nu e cine ştie ce de cabana aceasta — unii spun că e un fel de dărăpănătură, un exemplu prost de cum ar trebui să arate un asemenea adăpost — dar iubitorii de frumuseţi alpine o caută mereu, de aici, de la altitudinea de aproape 1 600 de metri se ajunge uşor în cele mai sălbatice şi tainice locuri de vrajă din Retezat...

Şi în ziua aceea cabana era plină cu turişti. Erau mai multe familii de mineri din Lupeni, apoi un grup de constănţeni vorbăreţi, prietenoşi şi cîţiva studenţi din Bucureşti. Oamenii, veniţi pe cîteva zile la munte începuseră să se cunoască între ei — dansau, mîncau ori făceau cîte un raid prin împrejurimi, împreună. Cînd cineva a început să-l caute în sala de mese pe «medicinistul», cîţiva au întrebat deodată: «S-a întîmplat ceva?» «Da. O femeie va naşte, se pare!» Li s-a răspuns.

Rita Culcear e femeie tînără, robustă, crescută aici între munţi. Nu i s-a părut greu să urce pînă la Buta, cu soţul ei, miner, un bărbat zdravăn; deşi era gravidă în luna a opta. Dar se pare că n-a prea ştiut bine sorocul naşterii, căci au prins-o durerile facerii, acolo, sus în pustietatea Retezatului...

De cîteva ore medicinistul asista naşterea. N-avea nici o condiţie cît de cît propice pentru o asemenea intervenţie — doar voinţa lui de a reuşi, de a ajuta femeia încercată de dureri. Noroc că luase cu el o mică trusă medicală — îşi făcuse chiar o obişnuinţă din a o pune mereu în rucsac cînd pleca pe munte. A amenajat anume un pat, a pregătit cearşafuri, apă caldă, a dezinfectat un lighean. Adevărul este că lui Alexandru Buzescu îi era cel mai frică în clipele acelea: era student la medicină doar în al treilea an şi nu înscrisese în palmaresul lui de ucenic al lui Hipocrate decît intervenţii medicale minore. Şi iată că acum două vieţi, a mamei şi a copilului, erau în mîna lui, un student! Orele treceau greu şi încordarea în cabană creştea. În sala de mese, în jurul lui Culcear tatăl, bărbaţii făceau pronosticuri şi îl necăjeau că îl vor bea oricum şi de-o fi băiat şi de-o fi fată. Iar femeile îi ajutau cum puteau pe student. Cînd după vreo şase ore de veghe a venit pe lume un băiat zdravăn, acolo sus pe munte, a fost o explozie de bucurie. Medicinistul era mai emoţionat chiar decît tatăl, care declarase mereu că vrea fecior. Cabanierul a adus un cîntar şi un metru şi Alexandru Buzescu a anunţat solemn:

— Patru chile două şute, greutate; cincizeci şi doi centimetri!

— Să facem şi un proces verbal! a glumit un student.

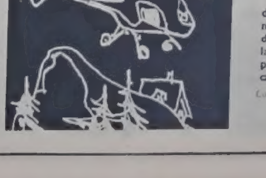

Dar un ortac de-al lui Culcear a întrebat:

— Ce nume îi dai flăcăului, măi...

Tatăl s-a ridicat de la masă, s-a apropiat de medicinist, care venise, vlăguit, să se aşeze pe un scaun şi-a zis hotărît:

— Alexandru săl cheme, ca pe dom' doctor!

Constănţenii au izbucnit în urale şi toţi au hotărît să facă botezul pe loc. Cînd au ciocnit primul pahar, medicinistul l-a chemat de-o parte pe proaspătul tată.

— Mama şi copilul trebuie duşi repede la un spital. Eu am făcut tot ce-am putut. Dar aici în cabana asta prăpădită n-am avut spirt, antiseptice — mă-nţelegi? Mă tem de vreo infecţie, deşi pînă acum totul e în regulă.

A doua zi dimineaţa cînd spitalul din Petroşani a fost anunţat de «cazul Buta» medicii au început să se frămînte. Cum să se intervină de urgenţă?

— Imediat să decoleze un elicopter — a dispus primul secretar al Comitetului municipal de partid Petroşani. Şi apoi a alertat, personal, şi echipa «Salvamont».

Dintre troienele micului eliport de pe Valea Jiului a ţîşnit o libelulă de metal, un «Alouette» românesc. Pilotul, Florin Păun stătea încordat la manşă — viscolul începuse să-şi cam facă de cap. La bord încă doi oameni — mecanicul Gavril Manea, care-şi pregătea cablurî şi troliî pentru lansarea şi ridicarea pacienţilor de la Buta şi doctorul Emil Lepădatu, cel care s-a oferit să zboare imediat în Retezat pentru a da primul ajutor. «Lă uite-te, am ajuns aeroportat, pînă acum în asemenea cazuri băteam ore în şir munţii, pînă la epuizare. De necrezut: în 11 minute am ajuns la Buta», gîndea medicul-salvamontist în timp ce elicopterul se strecura ca o nălucă pe văi.

Dar medicul n-a putut ateriza. Lăsat cu troliul, se scufunda în zăpada pufoasă, stîrnită în vîrtejuri uriaşe de palele elicei, cînd aparatul se lăsa spre sol pentru ca salvamontistul să aterizeze. După multe încercări disperate, au renunţat. Elicopterul s-a întors la Petroşani.

— Să se decoleze din nou, e vorba de viaţa a doi oameni — a ordonat iarăşi primul secretar. Şi să se ia la bord încă doi salvamontişti; vă aşteaptă pe pîrtia de schi de la telescaun.

Libelula metalică iar s-a avîntat spre înălţuri. Deasupra pîrtiei de schi s-a oprit. Doi bărbaţi au fost traşi pe cablu la bord. Apoi pilotul şi-a repezit din nou aparatul spre coclurile Retezatului. Noii veniţi la bord erau Carol Lauran şi Emeric Szuhanek (ultimul a fost membru al recentei expediţii cu pluta «Dacia 2050» pe Marea Neagră), doi dintre inimoşii salvatori montani din Petroşani. În cîteva minute s-a făcut un nou plan de bătaie. Lauran ştia lîngă cabană un ţanc de piatră pe care niciodată nu se prinde zăpadă, căci e mereu «spălat» de vînturi. Vor sări acolo cei trei salvamontişti, elicopterul se va întoarce la Petroşani pentru alimentare, după care va reveni la cabană cam într-o oră. În acest răstimp, lăuza şi pruncul vor fi la punctul de întîlnire.

— Cît de jos poţi să ţii elicopterul? a întrebat Szuhanek pe pilot.

— Pe viscolul ăsta la 3-4 metri.

— Sărim de la distanţa asta — au hotărît salvatorii.

— Şi dacă vă rupeţi picioarele — întrebă îngrijorat mecanicul de bord.

— Trimiţi după mine un elicopter şi vreo doi salvamontişti — glumeşte Carol Lauran, vestit pe toată valea pentru firea lui veselă şi hîtră... Trei oameni au sărit în gol. Eliberată de greutate, pasărea de aluminiu a făcut un salt în sus, ca pentru a se feri să nu cadă peste salvamontişti. Dar puterea motorului a redresat-o şi pilotul a lansat-o iarăşi spre Petroşani. Cei trei au scăpat cu bine din saltul lor temerar.

— Multe am mai făcut noi pe munte, dar să sărim din elicopter chiar că nu bănuiam — mai zise Lauran, după ce s-a ridicat din zăpada pînă la brîu. Şi-au luat-o la fugă — de fapt, mergînd de-a buşilea printre nămeţii de nea proaspătă — spre cabană. Au înfăşurat în pături mama şi

Continuare în pag. 20

ION PREDA

Jubileu 2050

STINDARDUL DACILOR (I)

Stindardul dacilor — faimosul draco, cum îl numeau scriitorii antici — a cunoscut o răspîndire şi s-a bucurat în lumea veche de un succes cu totul deosebit. Cunoscut de popoarele de origine iraniană — parţii, perşii, sciţii, sarmaţii — el apare şi ca stindard al strămoşilor noştri geto-daci, avînd apoi o răspîndire spectaculoasă în armata imperială romană, ajungînd prin secolul al IV-lea **signum militare**, prin excelenţă al romanilor. Imaginile cele mai caracteristice ale acestui stindard se află pe Columna lui Traian. Aceasta ne înfăţişează, în numeroase scene, balaurul dacic, fie purtat în luptă, fie figurînd printre prăzile luate de romani de la daci. El se compunea, aşa cum îl prezintă columna, dintr-un cap de lup, prelungit în chip de şarpe prin fîşii de stofă, care se umflau în bătaia vîntului. Marele nostru istoric şi arheolog, Vasile Pârvan, s-a ocupat, în cunoscuta sa operă **Getica**, de semnificaţia acestui steag. Constatînd că el este format dintr-un cap de lup şi un trup de şarpe, a încercat să explice, succint, semnificaţia celor două componente. El sublinia, bazat pe numeroase reprezentări din epoca fierului, că lupul era un animal binecunoscut în această perioadă şi foarte des reprezentat, trăgînd concluzia că lupul este **animalul simbolic**, am putea zice totemul populaţiilor din Carpaţi şi din jur, încă din epoca hallstattiană. Această observaţie a lui Pârvan a fost confirmată şi de studii lingvistice. Cunoscutul istoric român al religiilor, Mircea Eliade, pornind de la o observaţie a academicianului bulgar Vladimir Gheorghiev, afirma că însuşi numele dacilor — **daci** — cum apare uneori în textele antice, însemna lup. Cei doi savanţi porneau de la o glosă a scriitorului grec Hesychius, după care cuvîntul **daos** avea următoarele semnificaţii: lumină, foc, strălucire, iar la frigieni, populaţia din Asia Mică înrudită cu tracii, însemna lup.

Care ar putea fi, deci, relaţia dintre lumină şi lup? În mitologiile antice, lupul apare constant în relaţie cu lumina. În Grecia, **lupul** este animalul simbol al lui Apollo — zeul luminii. La fel, în miturile popoarelor nordice, lupul este un animal solar. Lupul joacă un rol important şi în mitologia romană. Să ne amintim de faimoasa legendă a lui Romulus şi Remus, hrăniţi de o lupoaică. Lupul apare, de asemenea, în relaţie cu războiul, cu luptele. Studii de istoria religiilor ne dovedesc existenţa în antichitate a unor frăţii de războinici, care imitau în cursul iniţierilor şi apoi în luptă comportamentul lupilor. Din sînul acestor confrerii erau aleşi regii, aşa cum ne arată istoria lui Romulus, care nu este altceva decît descrierea mitizată a pregătirii războinicilor şi conducătorilor-regi, în sînul unor confrerii ai căror membri se deghizau în timpul riturilor de iniţiere sau a altor ceremonii în lupi. Dar deghizările în felurite animale nu sînt caracteristice doar frăţiilor războinice. O serie întreagă de «corporaţii» religioase foloseau deghizamente animaliere în riturile lor. Aşa erau în Grecia antică Cureţii, dar mai ales Centaurii, în India aşa numiţii Gandharvas — muzicieni cereşti, în Roma antică Luperci etc. Deşi se întrebuinţau cele mai variate măşti de animale, lupul apare la loc de cinste. Centaurii, cunoscuţi în general ca jumătate oameni, jumătate cai, apar şi cu altfel de deghizări, printre care şi cea de lup. Centaurii erau nişte fiinţe misterioase, posesori şi ei de cunoştinţe tainice, magice şi medicale şi în acelaşi timp iniţiatori şi educatorii tinerilor războinici, cum e de altfel centaurul Chiron, învăţătorul tînărului erou Ahile. Pe de altă parte Centaurii, ca şi similarii lor din India, Gandharvas-ii, aveau un rol deosebit în riturile de sfîrşit de an, rituri în care ei apăreau ca stăpîni ai focului purificator.

Iată dar cum se stabileşte relaţia dintre foc, lumină — lumina cunoştinţei — şi război: membrii acestor corporaţii erau în acelaşi timp deţinători ai unor cunoştinţe tradiţionale şi războinici. Ori tocmai simbolul lupului pare cel mai adecvat pentru a releva ambiguitatea acestor confrerii. Lupul — **animal solar, deci în relaţie cu lumina** şi cunoaşterea — este prin excelenţă un animal agresiv. Aşadar, numele dacilor-lupi trebuie să-şi aibă originea într-o astfel de confrerie. Ori, istoricul got, Iordanes, descrie o astfel de organizaţie tocmai la daci. El vorbeşte de reforma lui Deceneu şi Burebista, care au instituit clasa pileaţilor — purtătorii de pileus, acea căciulă de pîslă sau de lînă pe care o purtau nobilii daci — din rîndul cărora se alegeau atît preoţii cît şi regii. Preoţii reprezentînd aspectul de păstrători ai tradiţiei şi cunoştinţelor tradiţionale, regii, aspectul războinic de apărători ai aceleiaşi tradiţii. Probabil că iniţial această confrerie purta numele de lupi — daoi, şi datorită rolului care l-au jucat în ascensiunea geţilor în timpul lui Burebista, au dat numele lor întregului popor.

Aşadar, prezenţa capului de lup în componenţa stindardului dacic era un simbol al însuşi poporului dac. Cît priveşte semnificaţia celeilalte componente a steagului — şarpele — vom încerca să o desluşim în numărul viitor.

VLAD PROTOPOPESCU

Lunea Cucilor

Cine spunea că mitul și datina se sting în epoca aselenizărilor și calculatoarelor? Trecînd prin Brănești la 5 martie, călătorul va fi uimit să descopere cum așezarea aceasta, serioasă, frumoasă, prosperă, s-a transformat într-o reședință a rîsului. O dată în an, la vremea cînd văzduhul dă semnele reînvierii la iarbă crudă, se dezlănțuie aici Alaiul cucilor, tradiție care, te încredințează brăneștenii, «așa s-a pomenit, din copii în copii și niciodată nu va dispare». Se poate reveni primăveri la rînd — senzația unui «deja văzut, deja cunoscut» nu se va petrece, fiindcă acest veritabil spectacol de teatru popular în aer liber nu se repetă, nu se recopiază, nu obosește în cheltuirile lui de fantezie. Într-o cascadă de scene hazlii, pînă tîrziu, comuna pare stăpînită de un ciudat timp al matriarhatului: apar din toate părțile femei mascate, dolofane, deșirate, cu fuste crețe, cu mănuși de lînă fără degete, cu pîntece enorme, cu bonete, voaluri și pene, cu umbrele, șaluri și mărgele, unele chicotind pe după evantaie, altele mijind misterioși ochi de cărbune din crăpăturile vreunei măști cu nas enorm, ca un cioc de pasăre. Într-un tîrziu, tot rătăcind în vîrtejul de figuri carnavalești, vei pricepe cu mirare că femeile adevărate stau pe lîngă porți, pe la garduri, urmărind iureșul neostenitei pantomime, încercînd să ghicească vreo identitate și, mai ales, pregătite să se apere de zelul mascaților, gata să aplice lovituri în dreapta și-n stînga. Abia atunci afli că întreaga suflare a măștilor — rit păgîn, teatru antic, joc de Renaștere? — e «de parte bărbătească», deghizare în unele cazuri atît de perfect ticluită, încît se întîmplă să te trezești urmărind cu maximă atenție și cu neîncredere rotunjimi și zîmbete galeșe, picioare zvelte, balansîndu-se în grații stîngace pe tocuri înalte. Recuzita costumațiilor e imposibil de ordonat și cine caută cheia farmecului aici o și găsește: se împerechează cele mai bizare plăsmuiri, pelerine purtate fastuos, improvizate din preșuri vechi, zdrențuite, sculuri de lînă colorată au devenit cape prețioase, iar ligheanele sparte pălării de soare, pene de gîscă împodobesc turbane, șunci și coceni atîrnă în chip de coliere, flutură trene și șalvari, defilează peruci din cîrpe și gheme, pijamale cu volănașe, șube ciobănești decorate cu becuri arse... «Actorii» își arată virtuozitățile compunînd mișcări și întruchipînd personaje — ore întregi un șchiop se plimbă sprijinit în cîrjă, un solitar cu mantie neagră și fular alb, de popă catolic, pășește absent prin mijlocul drumului, două cochete țopăie braț la braț, afectînd «timpul vampelor», o mireasă cu voalul căzîndu-i pe nas e cocoțată într-o caleașcă, în timp ce, dintr-un butoi, un nou Diogene face semnele binecuvîntării, un altul e crainic sportiv și sporovăie entuziast situația unui meci palpitant, o gravidă trece demnă prin mulțime cu brațele împreunate peste pîntecele uriaș. Este ziua în care mascații-actori sînt arhiocupați, sute de scene sînt jucate și reluate fără pic de oboseală și, deseori, atmosfera e întreruptă doar pentru spectator, care asistă stupefiat la cîte o secvență «crudă»: în mijlocul uliței, un mascat se lasă bătut de o mascată, îndurînd senin loviturile cu un fel de plăcere a ispășirii. «Lasă să te bată cucii», îndeamnă rîzînd brăneștencele, mascații numindu-se cuci, iar această lune a rîsului — Lunea cucilor.

O năvalnică imaginație își face demonstrația, o exuberantă dezlegare de fantezii plutește crescînd, alimentîndu-se din scînteie în scînteie, ca într-o stafetă — toate arătînd că în adîncul datinei vom găsi invocația către puterile nemărginitei naturi ce se pregătește să izbucnească într-un nou cerc de viață. «Ascultă cucu' pînă-ți cîntă», zice proverbul. Omul cîmpului, plugarul, știe că primăvara a sosit cu adevărat, cînd aude semnul păsării ce-și cîntă numele: de-acum înainte, baierile anului verde se vor dezlega și el le cinstește aici, în cîmpie, în felul său, împrumutînd chip de cuc și chemîndu-și semenii la sărbătoare. Mai demult, povestesc bătrînii din Brănești, tradiția cerea ca mascatul, «cucul», să fie flăcău, tînăr neînsurat. Împreună cu fata iubită el își compunea în mare taină costumația — ea îi dădea straie femeiești și, temîndu-se să nu fie recunoscut, îl schimba de mai multe ori pînă se hotăra pentru varianta definitivă. Apoi, asemeni tuturor fetelor și femeilor, se ascundea cum putea mai bine, să scape de «bătaia cucului». Rostul acestei bătăi era un augur: să nu te mai prindă nici o boală, să-ți crească la vară cînepa, să-ți fie de leac și de noroc, de fapt, un fel de avans în contul Binelui pentru care — credință străveche a mitologiei noastre populare — trebuie mai întîi să suferi, să te doară. «Adică, zic brăneștenii, tu să simți c-au venit

cucii și dacă te durea vreo cîteva zile, atunci însemna că rostul lor s-a împlinit». Se mai plătea, firește, și cîte o poliță — fetele care refuzaseră vreo dragoste erau căutate dinadins, își luau astfel pedeapsa și «simandicoasele» satului, în ideea că «bătai-i ruptă din rai», iar instrumentul ei, pămătuful, era ticluit dintr-un băț lung, de care se lega o sfoară, la capăt cu o bucată de opincă, ținută cîteva zile înainte la înmuiat, pentru a fi «numa' bună». Mascații nu se loveau între ei, după cum străinii de sat, necunoscuții, nu erau nici ei atinși. Măștile care ascundeau fața întruchipau cucul cu cioc lung, roșu, de care atîrna un ciucurel. Existau și «cuci de falã», un fel de aristocrați ai sărbătorii, numiți «chipuri» — ei erau înveșmîntați în alb, cămașă și pantaloni cu vipușcă roșie, peste piept încinși cu două benzi în diagonală împodobite cu lopci (clopoței cît nuca). Purtau măști impunătoare, formate din coroane tronconice, avînd în mijloc oglindă, jur împrejur pene, fulgi, pampoane colorate. «Gura» avea dinți din boabe de fasole, iar de bărbie atîrna o barbă lungă de iepure. Brîul de talăngi — păstrat pînă azi — era obligatoriu. Satul era cuprins cu multă vreme înainte de febra sărbătorii. Fetele și flăcăii își băteau capul să găsească haine potrivite, pentru un «incognito» ideal, identitatea mascatului rămînînd tabu. Mamele urmăreau pe furiș pregătirile, scrutînd în ziua sărbătorii purtarea viitorului ginere, socotind că în iureșul ei caracterul acestuia își poate dezvălui din ascunzișuri. Copiii nu erau admiși sub nici o formă — care își vîra nasul era închis într-un sac și rușinat, mînjit cu funingine de fierarul satului. Ziua cerea ca femeile să nu se atingă de lucru, căci altfel «scoteau porumbul clorile».

În curgerea timpului, cucii de Brănești s-au păstrat ca un moment febril al locului. S-a întîmplat uneori ca în ziua stabilită, «ziua întîia după sec, după bătaia halviței», să fie vreme rea, cu furtună. Atunci sorocul s-a amînat, dar nu s-a sărit peste sărbătoare». Azi se maschează și copiii, și oamenii însurați, și bătrînii. Se poate vorbi de o degradare a datinei? vine întrebarea. Arsenalul măștilor a depășit canonul tradiției,

Fotografii de PAVEL TÂNJALĂ

au apărut «eroi» ai epocii moderne, cow-boys, roboți, mexicani, cosmonauți, ciocănitoarea Woody, Mikey-Mouse, nu-i exclus ca anul ăsta să se ivească și vreun Onedin ori Falconetti. Nu știu dacă avem aici prilej de îngrijorare ori de meditație asupra formelor noi ale tradiției, al cărei sens se arată a fi viu, mlădiat după epoca modernă, care-și creează, pe nesimțite, propriile ei datini.

De străveche origine, tracică se pare, Sărbătoarea cucilor de la Brănești are forme asemănătoare și în Bărăgan — la Roseți, de pildă, lîngă Călărași — dar și mult mai departe, prin Bistrița-Năsăud, pe lîngă Reghin. În mitologia și riturile românilor, masca și alaiurile cu mascați se afundă în timpurile arhaice, reprezentînd o libertate de cuget și simțire strîns împletită cu viața naturii, în fața căreia omul vrea să-și piardă identitatea, cufundîndu-se în infinitele ei plăsmuiri, bucurîndu-se odată cu exploziile ei de vitalitate, luînd de la ea forță. La greu și la bine, colectivitatea omenească și-a făcut din rîs un simbol al puterii sale, un mijloc de a dezlega și ușura sufletul, a-l echilibra, integrîndu-l în universul naturii. «Duhul pitorescului», comun acestei părți răsăritene a lumii, «setea de culoare, de amănunt, de variație, de belșug de forme, jocul sieși suficient al imaginației», pe care le semnala Blaga, în căutarea sensurilor civilizației spirituale românești, rămîn în nuanțele moderne ale datinilor o constantă, cu valoarea unei vitalități ce uimește orice vizitator străin de meleagurile noastre. Să mergem la 5 martie la Brănești și să ne gîndim că, într-o comună cu peste 4000 de navetiști, nimeni n-a uitat, în această zi, că primăvara sosește. Cei ce lucrează în schimbul de după masă se maschează dimineața, alții, stabiliți în București, vin acasă să îmbrace costumul cucului și al tradiției. Pînă la Brănești nu sînt decît 19 kilometri. Oficiul județean de turism Ilfov ori ITHRB-ul ar putea să ne ajute să ajungem acolo. Dacă nu — să mai sperăm și într-o promptitudine din partea autobuzelor celor de toate zilele...

ANDA RAICU

OPERAȚIUNEA ONEDIN
...ÎN ANOTIMPUL ZĂPEZII

Fără îndoială că **Peter Gilmore**, alias James Onedin, n-a reușit să vadă pe nimeni de cînd a ieșit pe scara avionului TAROM venit de la Londra și pînă la adăpostul relativ al unui salon oficial din aeroportul internațional Otopeni, orbit cum era de reflectoarele televiziunii și de blitz-urile fotografilor. Îi auzea glasul și se lua după el. Ceva mai bine o ducea **dl. Gerraint Morris**, producătorul serialului englezesc «Linia maritimă Onedin», pe care nu-l cunoștea încă nimeni, și care era să fie lăsat afară împreună cu admiratorii!

Deși oaspeți ai Ministerului Turismului, domnii Peter Gilmore și Gerraint Morris au aparținut într-un fel tuturor oamenilor care iubesc filmul serial de televiziune. La un moment dat ușa salonului oficial de la Otopeni s-a deschis larg, iar Peter Gilmore a fost rugat să se întoarcă puțin cu fața spre cei vreo douăzeci de femei de serviciu în halate albastre ce înclinau frunțile a mulțumire și salut, și au plecat la treburi. Pe mine, personal, omagiul și salutul acestor femei timide m-a impresionat mai mult decît dacă aș fi aflat că veniseră controlorii de zbor din turn lăsînd avioanele să facă cercuri pe cer pînă obțin și ei un autograf.

București. O masă de protocol mai pompoasă decît alta, cu cordbi în frișcă, flori, ciocolată sau cartofi prăjiți, cu emblema liniei Onedin și cîte și mai cîte. Lăutarii uită că mai există și alți oaspeți, lumea dimprejur duce lingurile la ureche, iar ospătarii întind discret șervețele la autografiat. Așa că nu m-am mirat deloc cînd l-am auzit spunîndu-mi la ureche pe Peter Gilmore: «N-am putea lua prînzul următor la o circiumă?»

Prînzul acesta a rămas ca o nostalgie în toate zilele următoare. N-am rezervat telefonic nici o masă. Cele două mașini ale noastre au oprit la «Carul cu bere», am pus-o să intre întîi — așa cum se obișnuiește — pe Doina Ceramizulescu, ca să atragă asupra ei privirile. Peter Gilmore și-a pus ochelarii pe nas (e miop) și am intrat unul după altul, vreo șase cîți eram. În fumul, lumina de vitralii și murmurul omenesc al bătrînului restaurant de pe Stavropoleos. Am găsit o masă de șase. Cei doi șoferi au găsit o masă de doi, alături. Nu ne mai privea nimeni. Ospătarul ne-a servit mici, cîrnați oltenești, salate și bere la stacană. Au lins farfuriile. Am vorbit relaxat, mult, de toate, cum n-am mai făcut-o nici înainte, nici pe urmă. Abia după ieșire mi-a spus nea Paneit, șoferul, că erau doi la masă de-alături care îl recunoscuseră și se căutau febril de hîrtie și creioane.

Fiindcă Peter Gilmore e un timid — păcat că nu l-am crezut pe Gerraint Morris de la început. Mereu și mereu îmi dădea senzația unui tînăr și iscusit plutaș de pe Bistrița, pus să asculte ode și imnuri despre vitejia plutașilor, cîntate de un liceu de fete. «Nick, pur și simplu nu vreau să-mi pierd luciditatea — mi-a explicat Peter Gilmore. Sînt doar un om care a avut norocul să joace într-un serial și atît. Nu-mi fac iluzii ce s-ar întîmpla cu mine dacă n-aș juca în serial și aș apare ca turist în România, sau în altă parte. De aceea nu-mi plac toasturile și mesele de protocol. Dar să știi că aveți o bucătărie îndrăcit de bună»

Peter Gilmore s-a înțeles bine cu studenții, la întîlnirea de la clubul din Calea Plevnei. După ce i-au cîntat puțin, cu scînteie studențească, l-au învățat un pas de dans românesc, transformat apoi într-o periniță suspect de lungă. După ce l-au lăsat să se dezmeticească, l-au întrebat candid dacă «știe de fapt să înoate», «cum se descurcă în filmări fără ochelari», «ce ne mai pregătește» (alte zece episoade din «Linia maritimă Onedin», a răspuns actorul), și tot așa mai departe. Dl. Morris a fost totuși de părere că Gilmore a stat destul de crispat, din același veșnic trac la festivități. «Eu fac așa: îi spun ce are să filmeze cu cîteva zile înainte, apoi nu mai vorbesc cu el. Între timp, Peter își intră în rol atît de bine, încît nu-l mai recunosc nici eu. Totul e să-i spui din timp ce urmează să i se întîmple, să-i dai cîteva mutări înainte» mi-a spus producătorul.

Suceava. Peter Gilmore se întoarce din cabina piloților avionului de Suceava cu următorul comentariu: «e nițel diferit față de cabina corabiei mele». Greșim prima aterizare din cauza ceții, avionul își strînge grăbit roțile, urlă și se ridică iar în soare, apoi face un cerc și ne depune precis în fața florilor unei tinere moldovence cu nasul roșu de ger.

Fotografii de Dragoș Spiteru

1

2

3

1. — ...ne povestea despre o furtună de la Ecuator, tremurînd de frig la Poiana Brașov!
2. — Peter Gilmore jurase să nu mai mănînce nimic...
3. — Așteptasem o stea, un star și a venit un om...

Prînz la Rădăuți, la «Nordic», intim și gustos ca întotdeauna. Rădăuțenii onediniști stau cu sutele la ieșire, dar am învățat că nu poți să dai numai un autograf, așa că l-am urcat în mașină și ne-am dus la atelierul de ceramică neagră de la Marginea. Era noapte cînd am ajuns la Sucevița și ningea. Pustiu și nici o lumină în curtea mînăstirii. Atunci am deschis porțile cetății, cele două mașini cu aprins farurile și am înaintat prin ninsoare pînă sub Scara Virtuților. Era atît de sfîntă noaptea și liniștea, încît ne-ar fi venit firesc să ne așezăm la coadă și să începem urcatul Scării noi înșine. Dar s-au aprins deodată toate reflectoarele dimprejur, zvonuri de glasuri, maica stareță, fresca dinăuntru, și ne-am mai regăsit abia la dulceața de cireșe amare și vin mînăstiresc, tăcuți și serafici. Peter Gilmore s-a sculat ca în transă și a ieșit pe balcon să privească Sucevița sub reflectoare și ninsoare.

Voronețul de a doua zi, de după vizitarea cetății Suceava, ne aștepta dincolo de un viscol ce bîntuia peste pădurea Ilișeștiului și Stupcăi, în plin soare. O spaimă și-o grabă era în cuvintele lui Peter Gilmore: «S-ar cuveni să le învelim cumva, picturile, să nu le mai bată viscolul». De altfel Peter Gilmore ne-a mai surprins și prin vastele lui cunoștințe de istorie și arheologie, dl. Morris, producătorul, uitase să ne prevină că asta era pasiunea actorului. Acuma ne explicam noi de ce cumpărase atîta olărie neagră de la Marginea, ornată cu aceeași cremene și lustruită cu același băț ca și înainte de creștinism.

Moldovița a însemnat Maica Cecilia, care m-a dat la o parte fiindcă învățase destul engleză ca să preia ghidajul prin secole.

Peter Gilmore nu și-a mai regăsit relaxarea dată de discreția maicilor și măreția artei Renașterii noastre. A acceptat mai mult ca pe un fel de plată a fericirii pe care o încercase, să mănînce plăcinte poale-n brîu și să se uite la un episod din propriul său serial în casa unui țăran de treabă din Vatra Moldoviței, și să facă o plimbare cu sania acestuia pînă la capătul satului. În schimb, dl. Gerraint Morris, un sclipitor welsh, a mai adăugat cîteva expresii românești la cele învățate de la stewardesele avionului nostru de la Londra precum «N-o întoarce ca la Ploiești», «Noroc, sănătate, prosperitate și sănătate», «Dulce fată», «Barosane», «Mișto gagiu», cu care spărgea gheața protocolului de început, după ce-mi cerea, din ochi, părerea.

Brașov. Deși luni, deși tîrziu după-amiază, Dan Popa, directorul Muzeului Peleș, ține deschisă Secția de Artă Decorativă, fiindcă auzise de la mine că are cine să i-o aprecieze. Chiar așa a și fost. Peter Gilmore s-a relaxat din nou în fața minunilor artei decorative medievale europene, pînă într-atît, încît a tăiat cu creionul alte două puncte din programul zilei. Merita.

Micul dejun de la «Coliba Haiducilor» m-a mai convins o dată că batem la scor orice bucătărie rivală, chiar dacă n-am scoate pe masă nici jumătate din ce avem. Peter Gilmore care jurase că nu mai poate mînca nimic, a servit uimit din slană, mușchi afumat, tobă, chișcă, murături în ritm crescendo, sub ochii mei neîncrezători, pînă ce, afară — fiindcă jurase strîmb — am stîrnit o bătaie cu zăpadă de nu s-a văzut om cu om.

Așteptasem o stea, un star, și a venit un Om. I-au plăcut oamenii, nu ceremoniile. Și oamenii l-au plăcut pe el. Țin minte că dădea ocol Bisericii Negre din Brașov, piațeta era pustie, cînd a apărut de-a dreapta lui o liceancă cu ochii înălțați spre el în adorare, uitînd să mai întindă creionul și hîrtia. Peter Gilmore a zîmbit, a dat să întindă mîna, dar eu apucasem să văd în spate încă 80 de licence, în adorare, așa că l-am smuls și am șters-o. Îmi cer în acest mod iertare față de admiratorii actorului James Onedin, dar vreau să-i asigur că și Peter Gilmore îi iubește, omul Peter Gilmore, pe care am speranța să-l mai revedem, și încă în viitorul apropiat.

NICOLAE PĂDURARU

Pro natura

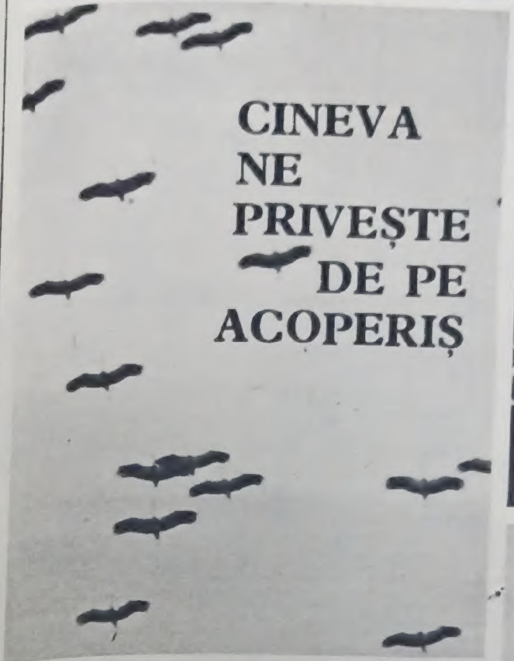

CINEVA NE PRIVEȘTE DE PE ACOPERIȘ

Obișnuiți cu barza de pe acoperișul casei sau de la marginea satului, de prea puține ori ne-am întrebat dacă o și cunoaștem. Cine este, de fapt, această pasăre veche de aproape trei zeci de milioane de ani pe pămînt, tăcută, stăpînă pe sine, indiferentă față de om și atît de puțin temătoare? Cît de legată e de noi, cum se explică fenomenul sau, cum nu se explică, de ce își face totuși cuibul la vederea noastră, care este ritualul plecărilor și al revenirilor și, în sfîrșit, cine este barza neagră? Este ea, întrutotul, sora celei albe? Acestea sînt cîteva din problemele ivite într-un dialog cu *ornitologul Matei Tălpeanu*, acum cînd berzele încep să se întoarcă.

* * *

— Patria păsării se socotește a fi locul în care ea cuibărește. Așa stînd lucrurile, patria berzei este Europa. A fost întotdeauna?

— Europa e patria ei în momentul de față. Dar e posibil să fi venit aici din sud, unde se întoarce acum numai iarna. Ea pleacă de la noi în septembrie și ajunge către sudul Africii abia prin decembrie.

— Face un drum atît de lung, pentru ca, ajunsă acolo, să stea doar două luni? În aprilie știu că e din nou la noi.

— Uneori chiar în martie. Întoarcerea însă nu durează atît de mult. E grăbită să depună ouăle.

— Presupun că locul de iernare e stabil și ca atare cunoscut.

— Iernează la sud de Sahara și de la Nil pînă în vîrful Africii de sud. Ajungerea din Europa acolo se face pe două căi. Se poate spune astfel că tot ce e la vest de Elba migrează prin Spania, iar tot ce e la est de Elba migrează prin Balcani.

— Cum a reacționat această pasăre prietenoasă la schimbările ecologice pe care le-a adus civilizația?

— În vestul Europei e în declin numeric. O scădere a cuiburilor începe să se simtă și în est. Cauza nu e lămurită cu atît mai mult cu cît declinul a început înainte de poluarea masivă. Tot ce se poate spune deocamdată este că sînt cauze multiple. Iată una dintre ele, poate esențială: se știe că barza se hrănește în terenuri umede. Între altele, cu broaște. Or, terenurile umede s-au cam desființat, li s-a găsit o folosință în economie. Iată, mai e o ipoteză: la populațiile din locurile de iernare a berzelor s-au găsit, de pildă, coliere, brățări, în fine, șiraguri alcătuite din inelele care fuseseră puse puilor de către ornitologi europeni pentru a le studia migrația. Deci, o metodă experimentală s-a putut transforma în dușmanul speciei studiate. În sprijinul acestor ipoteze vine faptul că la berze nu s-au înregistrat morți în masă care să justifice scăderea numerică observată.

— Barza își păstrează cuibul la fiecare întoarcere?

— Revine la același cuib. Îl mai decorează, îl mai curăță, dar nu-l schimbă. De altfel se și face greu. E cît roata carului.

— Cum se explică preferința instalării cuibului pe acoperișul casei? Pur și simplu din «prietenie» cu noi, oamenii?

— Dintr-o nevoie biologică. Nici un sat nu e departe de apă, barza își procură hrana în mare parte din apă, cuibul e greu, iar acoperișul casei îi oferă o bază solidă. E drept, asemenea cuiburi se fac și în copacii din curți sau, mai nou, pe stîlpii de telegraf, așa cum sînt cele de la Sf. Gheorghe pe care cred că le-a văzut multă lume. Un cuib ciudat era prin '63 în satul Letea, pe o turlă.

— Sînt multe credințe legate de barză, printre care aceea că o barză care își găsește cuibul stricat ar da foc la casă...

— Este o superstiție fără acoperire, ca toate celelalte. Se mai spune că berzele și-ar strica una alteia ouăle. Lucru iarăși neadevărat. Ca toate păsările, și barza elimină din cuib atît ouăle stricate cît și puii neviabili. Sînt foarte «severe» ca toate păsările și mamiferele. Numai așa supraviețuiesc. Această «severitate» însă nu exclude și nici nu contrazice marea lor dragoste pentru puii pe care îi pot apăra pînă la a-și da viața pentru ei. Necruțătoare sînt însă cu tot ceea ce instinctul le arată o ieșire din limitele în care acționează ele.

— Dintre toate păsările, desigur, în afară de cele domestice, barza pare a fi cea mai legată de om. Mai mult chiar decît rîndunica. E adevărat?

— Pare că da. Rîndunica o poți găsi și în peșteră și în vîrf de munte, pe cînd barza, numai lîngă casă. Dar, să ne înțelegem, nu din «prietenie» pentru om. E drept, omul nu i-a făcut niciodată nici un rău. Nu s-a atins de ea.

— Ea știe asta?

— Știe, de vreme ce nu se teme să stea la cîțiva pași de el. Această «nepăsare» o învață și puii care, cît timp cresc în cuib, unde stau cam două luni (mai precis între 53 și 64 zile), văd că părinții lor nici nu dau alarma, aceasta este o problemă încă neexplicată în profunzimea ei.

— În satul în care am copilărit erau multe berze. Sînt și acum, la marginea unei orezării. Vreți să spuneți că dacă aș fi urmărit un cuib de berze, aș fi văzut, revenind ani la rînd, aceeași pereche?

— Aceeași. Barza e monogamă pe toată durata vieții. Numai cînd moare una, cealaltă își poate aduce altă pereche.

— Foarte tîrziu am aflat de existența berzei negre — Ciconia nigra. E întru-totul sora celei albe?

— Nu tocmai. Sînt rude, dar sînt foarte deosebite. De pildă, puțină lume știe că barza albă e singura pasăre de la noi fără semnale vocale. Comunică numai prin clămpănit. Barza neagră însă, ciudat, emite, e drept, rareori, sunete muzicale. În plus, spre deosebire de barza albă, barza neagră nu s-a legat deloc de om.

— Are o densitate mică?

— Mult mai mică decît cea albă. E chiar o pasăre rară. La noi, de pildă, poți spune că sînt berze negre în toată țara, dar sînt, numai cîteva zeci de cuiburi.

— E o pasăre ascunsă, presupun. E atît de puțin cunoscută...

— De fapt, atît de puțin *văzută*. Trăiește în pădurile de copaci bătrîni, în apropierea unei ape.

— E urîcioasă?

— Nu se poate spune asta. E mai mult timidă. Trăiește retrasă. Cuibul și-l face, de preferință, într-un stejar bătrîn. În umbră.

— Fiind atît de puține și dispersate geografic, berzele negre se adună totuși pentru plecarea din toamnă?

— Mai greu, desigur, fiind răspîndite pe suprafețe mari, dar se adună. Stolul de plecare se formează la Dunăre.

— Cine are șansa să vadă barza neagră o recunoaște?

— Ca înfățișare, seamănă cu barza albă, deosebirea e că *Ciconia Nigra* are penajul negru lucios, cu excepția abdomenului care e alb. Numai că, cine o vede? E atît de rară și atît de retrasă.

DONA ROȘU

De la o lună la alta

«De fir de iarbă verde, o razǎ-nedibuită [?]
Un ghiocel, un fluture, un clopoţel în floare,
După o iarnă lungă s-un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul ceresc [?]»
(«Sfîrşitul iernei» — V. Alecsandri)

MARTIE — Mărţişor, Germenarie, Germăner. În vechiul calendar al romanilor, care considerau primăvara începutul anului, era cea dintîi lună (a treia în calendarul actual), purtînd numele zeului Marte (Mars). Fiul Junonei n-a fost la origine o divinitate războinică, ci una reprezentînd fecunditatea, rodnicia pămîntului şi vietăţilor. Sub semnul ocrotitorului — zeul Marte — … şi planetei Marte — marţi.

După ce au dus zilele babei şi nopţile vegherilor, la 21 martie — echinocţiul de primăvară — începutul primăverii astronomice (emisfera de nord): soarele se află la Ecuator, ziua este egală cu noaptea pe întreg pămîntul.

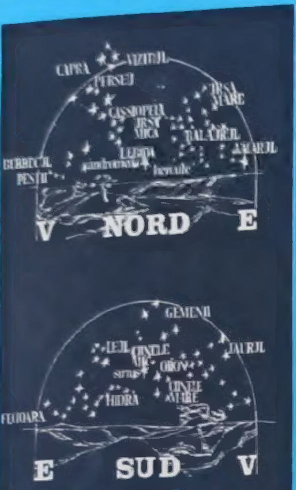

Cerul la 1 Martie

Nord. Zenit: Gemenii (Castor şi Polux), Vizitiul, orizont: Lebăda, la nord-vest: Cassiopeia, Perseu; în faţă: Ursa Mică, Steaua Polară, nord-nord-est: Balaurul, Ursa Mare; orizont-est: Văcarul, Hercule; orizont-vest: Berbecul. **Sud.** Zenit: Gemenii; sud-sud-est: Leul (Regulus), în faţă: Cîinele Mic (Procion), Orion, Cîinele Mare; sud-sud-vest: Taurul (Aldebaran), orizont-vest: Eridan, orizont-est: Fecioara, Hidra.

«Dragă să-ţi fie viaţa, cu bună măsură ca astfel
Roadele pe anotimpuri să umple cămările tale.»

Hesiod («Munci şi zile»)

Din viaţa naturii:

● În poieni, la margini de pădure, răsar florile violete cu parfum delicat: **toporaşii**, cu frunzele în formă de inimioară (se înmulţesc prin rizom, dar şi prin marcotaj—de la subţioara unei frunze porneşte o rămurică subţire, lungă (stolon) ce se întinde pe pămînt, dînd naştere la noi rădăcini; la fel se înmulţesc fragii, căpşunile şi viţa de vie). ● ochi vioríi de **brebenei, brînduşe** şi **siînic** ● şi străluciri albastre de **dediţei** şi **cuscrişori**. ● răsare alba **floare a paştelui** ● **pastiţa, laptele păsării, untişorul** aduc petalele lor gălbui pe paleta primăverii. ● galbene sînt şi florile (cu cinci petale) de **ciuboţica cucului** care, împreună cu rădăcina, ne dau ceaiuri medicinale foarte bune în anemie, bronşite, gastrită, pneumonii, ulcer gastro-intestinal. ● **traista ciobanului** (cu fructe în formă de traistă ciobănească, avînd în vîrful tulpinei floricele albe cu patru petale) este un folositor tămăduitor între plantele medicinale (indicată în hipertensiune, enterocolite, metroragii, insuficienţă cardiacă). ● vine vremea miţişorilor, numiţi şi amenţi, formaţi din floricele bărbăteşti cu stamine: ei sînt cerceii crengilor de **plop, salcie, arin, mesteacăn**. ● frunzele de mesteacăn au o excelentă acţiune hipotensivă, diuretică, antiseptică, sudorifică, antiinflamatorie, sînt folosite în gută, nefrită cronică, artrită. ● coaja de salcie ne dă şi ea ajutor în reumatism, răceală, nevralgii, gută, insomnii ● **păpădia**, podoaba dimineţilor însorite, ne oferă frunzele ei — bogate în vitaminele C, D, A, B, — nu numai pentru salate, dar şi ca medicament (gastrite hiperacide, dischinezii biliare, gută, ulcer varicos). ● specialiştii spun că mediul geografic — altitudinea şi temperatura — determină coloraţia plantelor: în zonele înalte şi reci predomină florile albastre, violete, roşii (smirdar, sîngele voinicului, campanule, genţiane, garofiţe). ● culoarea pastelată a florilor de primăvară, albuie, gălbuie, verzuie, reprezintă un fenomen de termoreglare a plantelor, care se apără astfel, prin nuanţe care reflectă radiaţiile solare, de o încălzire prea mare a corolelor, ce ar putea perturba procesul de fecundare.

Nr 79 martie

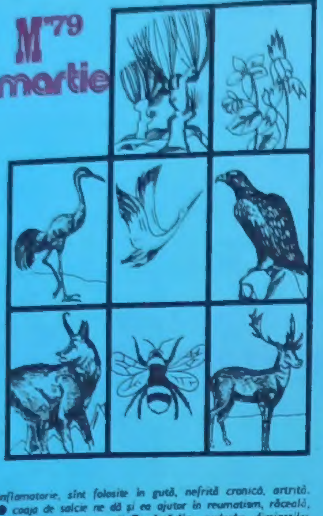

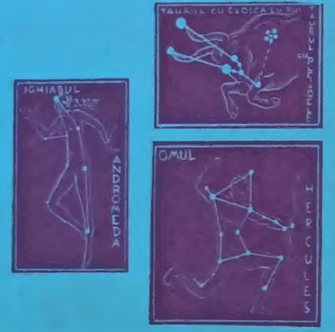

Ascultînd glasul necuvîntătoarelor

«iată-le deasupra noastră, iată-le colo sub nori în văzduh călăuzite de-un pilot, bătrîn cocor» (Alecsandri — «Oaspeţii primăverii»). Păsările cu picioare şi ciocuri lungi, cu penaj cenuşiu-roşcat, cu aripi ce se întind pînă la 2,40 m, au iernat în nordul Africii, în India, în sudul şi vestul Mediteranei; sosesc ca nişte escadrile, în formaţie geometrică, zburînd maiestuos, încet, în cîrduri mari, şi le place să poposească pe lîngă bălţi şi lagune. ● tot prin locuri umede îşi face apariţia şi **nagîţul**, migrator moţat, cu pene negre-verzui, picurate cu stropi albi, socotit printre zburătoare un bun acrobat. ● «popeşti», «gulerați», ori «de scorbură», **porumbeii sălbatici** au de zis ceva important: gru-gru-gru... ● **acvila** se recomandă «răpitoare cu pene»; cea de stîncă trebuie ocrotită, căci este foarte rară; cea de cîmp se întoarce din sud şi pofteşte la rozătoare, popîndăi; acvila pitică este cea mai mică, mai există şi o acvilă ţipătoare, numită astfel de descoperitorul ei, marele zoolog german **Alfred Edmund Brehm** (1829—1884), autor al impresionantei lucrări în 6 volume «Viaţa animalelor.» ● acvila de munte este tovarăş de vînătoare al omului, ca şi şoimul dunărean (pentru raţe, dropii, iepuri), uliul porumbeilor (fazan, cocoş de mesteacăn, potîrnichi), uliul păsărar (pentru prepeliţe). Dar, cum bine zicea Ionel Pop într-o carte a sa, vînătorul, fiind o parte a naturii, cruţă alcătuirile minunate din care el însuşi face parte. ● o să vedem şi **gaiţa** cu pîntecele alb şi guler cu reflexe roşcate; e o sedentară şi o talentată imitatoare de glasuri de animale ● o concurează mereu agitatul şi veselul **graur**, pasăre de pasaj, care se opreşte în iernile uşoare din drumul lui spre sud şi rămîne în locul său preferat, Dobrogea, cuibul şi-l face prin scorburi, pe sub acoperişuri, prin crăpături de ziduri. ● mare spectacol în pădurea de răşinoase: se bat «cavalerii negri», **cocoşii de munte**, în întrecerile dansului de nuntă. ● deşi aduce cu şoimii, **cucul** rămîne unul din cei patru reprezentanţi din Carpaţi ai neamului Ubicviste (alături de cinteză, codobatură albă şi caprimulg meridional), specialiştii i-au dat un nume impunător, Cuculus canorus, iar plugarii îl aşteaptă în chip de vestitor sigur al primăverii.

Cine intră în pădure, să înveţe orologiul păsăresc!

La ora 1,30—2 — primul cîntec al piţigoiului; 2—2,30 — cîntă pitulicea cu cap negru; 3 — ciocîrlia, 3—3,30 — pitulicea cu piept roşu; 3,30—4 — mierla; 4,30—5 — al doilea concert al piţigoiului; 5—5,30 — intră şi vrăbiile în orchestră. Privighetoarea veghează tainele pădurii cu apogiaturile ei extraordinare aproape întreaga noapte.

Tot acum, în martie. ● cerbului îi cad coarnele. ● năpîrleşte căpriorul (ţapul roşu). coarnele exemplarelor din ţara noastră se află printre cele mai frumoase trofee din Europa. ● fată scroafa mistreţului (4—8 purcei, alăptaţi 2—3 luni). foarte prudent, mistreţul e un miop, ghidîndu-se însă după foarte bunul lui miros şi auz; porneşte după hrană în amurg şi noaptea, mănîncă bulbi, castane, ghindă, face ravagii în culturile de cartofi şi porumb, dar şi servicii, hrănindu-se cu larve de insecte, şoareci, moluşte, reptile, cadavre de animale. ● iepurele rămîne credincios locului în care s-a născut; vegetarian convins, el trăieşte aproximativ 8 ani şi nu e un animal sociabil, …

Ancheta noastră

CÎND ŞI DE CE INTERVINE SALVAMONTUL?

PITEȘTI
UN ORAȘ CARE ÎȘI RESPECTĂ VIZITATORII

Piteștiul este binecunoscut turiștilor prin monumentele sale istorice, prin așezămintele sale de cultură și artă, prin parcul și rezervația naturală Trivale, ca și prin existența unor importante obiective economice. Dezvoltarea edilitar-urbană a județului Argeș, mai cu seamă a municipiului Pitești — care a cunoscut înnoiri esențiale în anii construcției socialiste — a determinat înscrierea acestor meleaguri pe coordonatele turistice ale țării, unde, în ultima vreme se observă o afluență din ce în ce mai mare de vizitatori. Bineînțeles, pentru a-i întîmpina așa cum se cuvine, lucrătorii

ÎNTREPRINDERII COMERCIALE DE STAT PENTRU ALIMENTAȚIE PUBLICĂ DIN PITEȘTI se dovedesc gazde deosebite. Așadar, să cunoaștem cîteva din unitățile cele mai reprezentative: în centrul comercial al municipiului, mai exact pe promenadă, ne putem opri la patiseria «MIORIȚA», unitate modernă, dotată cu linie de autoservire, avînd o capacitate de 110 locuri la mese, care desface zilnic 35—40 sortimente de patiserie, printre care savuroase plăcinte cu carne, brînză ori mere, toate preparate în laboratoare proprii. De asemenea, preocupați de extinderea formelor moderne de comerț, ICSAP-Pitești a inaugurat de curînd, tot în centrul comercial al orașului, un complex alimentar «PREMIAL» și dispune de două unități: una de tip gospodina, «SANDA», care desface atît în unitate cît și pentru acasă, o gamă largă de mîncăruri calde și reci, minuturi, inclusiv pui la rotisor, și semipreparate; alături, tot în incintă, se află cofetăria «VIOLETA», dotată cu un frumos mobilier și o etalare exemplară a sortimentelor de dulciuri și răcoritoare. Dacă vizităm unitățile din centru, merită să intrăm și la cofetăria «BUCUREȘTI» sau «UNION». Ele satisfac cu prisosință preferințele consumatorilor. Totuși, dacă ar fi să evidențiem cîteva din unitățile de alimentație publică de prim rang, atunci se cer amintite restaurantele «ARGEȘ» și «CORNUL VÎNĂTORULUI». Bunăoară la «ARGEȘ», un local de reputație, cu veche tradiție, situat într-o clădire cu parter și etaj, dispune de cîteva saloane ce au interioare plăcute, original decorate (tapiseria și mobilierul în culori diferite), unde pot fi serviți simultan 400 de consumatori. Se pot servi preparate culinare delicioase și cîteva «specialități» ale casei: ciorba de pui «piteșteană» sau ghiveciul basovean și coșulețul argeșean pregătite de Gheorghe Cîrstea, maistru în arta culinară. Dincolo, în parcul Trivale, un renumit loc de agrement se recomandă o altă unitate reprezentativă: «CORNUL VÎNĂTORULUI». Încadrat armonios în mijlocul naturii, printr-o ingenioasă valorificare a poziției în peisaj, funcționează aici un adevărat complex de alimentație publică. Cîteva săli de restaurant, decorate rustic, grădina de vară și foișoarele plantate printre copaci, toate însumînd aproape 1 500 locuri la mese, creează un cadru agreabil pentru servirea unui variat meniu de preparate românești tradiționale. Și aici gazdele recomandă cîteva specialități ale casei: pui la ceaun, sărmăluțe surpriză «ca la Trivale» și mult gustata pîine a casei, caldă, scoasă din cuptorul propriu

ICSAP-Pitești vă sugerează ca în drum spre Rîmnicu Vîlcea sau spre Curtea de Argeș, înainte de a părăsi orașul, să vizitați un restaurant cu linie de autoservire ce funcționează în cadrul magazinului de tip Big de la GĂVANA.

Deci, încă un loc al ospeției alese, care îi așteaptă cu porțile larg deschise și ospitalitate pe toți vizitatorii ajunși, fie la Pitești, fie în trecere spre orice localitate de pe teritoriul județului Argeș.

Text și fotografii:
LICĂ IOSIF

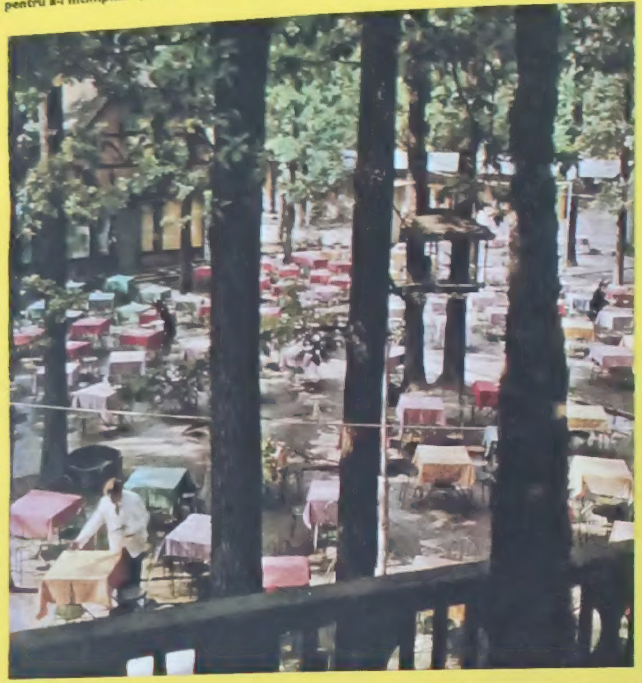

Restaurantul «Cornul Vînătorului».

Restaurantul «Argeș».

Patiseria «Miorița».

Frumoasele figurine care ne împodobesc (sau ne vor împodobi) odăile nu sînt obiecte cu existența efemeră și nici singurele produse purtînd marca de prestigiu

CURTEA DE ARGEȘ

În 1979, din orașul Meșterului Manole

ÎNTREPRINDEREA DE PORȚELAN DE MENAJ

realizează 350 sortimente noi, ale căror decorații, inspirate din folclorul argeșean, fac din serviciile complete de ceai, compot și cafea, din cele de masă (pentru 6 sau 12 persoane) veritabile unicate.

„Le-am impus și pe piața mondială într-un timp foarte scurt, fără nici un fel de reclamă în afară de calitatea lor — explică ing. Arghir Cojocaru, directorul întreprinderii.

Întreprinderea de porțelan de menaj Curtea de Argeș, str. Rm. Vîlcea nr. 79 — județul Argeș

● PERIPEŢII. [illegible] Gabriela Mihăescu din Bucureşti [illegible]

[illegible]

Le-ar fi fost ... respectiv le vor mai planifica petrecerea vremii revelion cu excursie prin ITHR. Doar dacă...»

Curier

● Ing. BLAGA I. LIVIU, str. [illegible] nr. 18, Galaţi. Obiectivele turistice din judeţul Neamţ, despre care ne scrieţi, sînt prezente în textul nostru în prima coloană rîndurile 29—34. Pe hartă nu au mai fost trecute din cauza spaţiului limitat. ● NICUŞOR PANAIT, strada Gării nr. 396, comuna Izvoarele, judeţul Prahova. Adresa [illegible] inginer Iustin Capră este urmă[illegible] Str. Aurel Vlaicu nr. 98, sector 1 — Bucureşti. ● VLAD S. CORNELIU (?) Am citit cu mult interes scrisoarea dumneavoastră. Totuşi trimiteţi-ne şi adresa pentru a putea dialoga. ● GALINESCU NICOLAE, str. Gării de Nord nr. 2, Bl. 2, sc. [illegible] ap. 15, cod 78123, tel. 49 86 38, Bucureşti. Doreşte să achiziţioneze orice număr din colecţia Munţii noştri. ● MIRCEA RADU ZĂGREAN, str. Teilor nr. 30, Dej. Din scrisoarea dumneavoastră am reţinut că tovarăşul profesor Zăgreanu Valentin este sufletul activităţii turistice din Şcoala generală nr. 1 din Dej. El a organizat în vara lui '78 două expediţii «Cutezătorii» — Alpina I în Ceahlău şi Alpina II în Călimani — şi o tabără turistică de 12 zile pe litoral, iar de la începutul noului an şcolar trei excursii în Maramureş, la Complexul hidroenergetic de pe Someş, Tarniţa-Mărişelu şi la Alba-Iulia cu prilejul împlinirii a 60 de ani de la formarea statului român unitar. Felicitări! ● CONSTANTIN IACOB, str. Rîndunicii nr. 4, Bl. 16, sc. B, ap. 11 — Braşov. Propunerile şi sugestiile dumneavoastră şi ale altor cititori privind cabanele sînt cuprinse într-o amplă anchetă pe care revista noastră o face în prezent şi ale cărui rezultate vor apărea în numerele viitoare. ● MINCIUNA ION, str. Mineralului Bl. 2, Sc. 3, ap. 42 — cod 1400 — Tîrgu Jiu. Pune la dispoziţia celor interesaţi următoarele numere ale revistei «R.P.» 12/1974; 1, 2, 3, 5/1975; 5, 6, 8, 12/1976; 9, 10, 12/1977 şi toate numerele din 1978. ● OPATIAN C. MĂRCUŞ, str. Republicii nr. 74 — Zalău. Ne scrie pentru a susţine ideea publicării în continuare a studiilor istoricului Vasile Netea despre «tineretul eminescian în Transilvania». Vom continua. ● VAS GEZA, str. Gr. Alexandrescu nr. 20, ap. 40 — Cluj-Napoca. Vă mulţumim pentru informaţie şi fotografie. ● POPESCU OVIDIU, str. Babilon nr. 18 — Braşov. Păstrăm fotografia dumneavoastră pentru o eventuală publicare. ● ILIE FILIP, str. Sineasa nr. 7 — [illegible] Am citit fabula dumneavoastră [illegible] [illegible]

ULISE

Urmare din pag. 19

copilul. Studenţii şi alţi cîţiva turişti, la ideea lui Szuhanek, au bătut zăpada, au amenajat o mică platformă de aterizare şi au balizat-o cu obiecte colorate de prin cabană. Cînd elicopterul s-a reîntors, în tunericul serii sta să cadă. Un vînt rece îşi răsufla.

— Copilul meu, aveţi grijă de el — strigă tînăra mamă, sfîrşită de puteri şi speriată de prima ei călătorie prin aer.

Dar Szuhanek strîngea pruncul la piept, ferindu-l de arşiţa crivăţului; aşa l-a ocrotit cu trupul lui pînă la Petroşani, la spital.

— Repede, trebuie să plecăm. S-a depus gheaţă pe elice. Dacă se givrează tot aparatul nu mai putem pleca de-aici — care pilotul grabă.

Şi îmbarcarea se face în cea mai mare viteză. Peste o jumătate de oră, sub mîna măiastră a pilotului se face aterizare lîngă spital. Peste încă o oră micuţul sosit pe lume şi mama sa erau pe cele mai bune mîini de medici şi asistente, în afară de orice pericol.

Salvamontiştii, aviatorii şi medicii mai comentau încă în sala de aşteptare a spitalului evenimentul, cînd o soră a intrat şi-a întrebat un doctor:

— Cum îl trecem în registrul de internări pe noul-născut, care încă n-are nume?

— Ba are, îl cheamă Alexandru.

— Păi a şi fost botezat? întreabă sora.

— Şi de la botez a şi făcut un zbor: cosmonaut se face, auzi! În prima sa zi de viaţă să şi zboare — zice Lauran spre veselia celorlalţi bărbaţi care atîta vreme se zbătuseră pentru două vieţi omeneşti. Căci nu ştia sora, cînd punea întrebarea, că mai întîi un alt om luptase pentru aceleaşi vieţi — studentul medicinist Alexandru Buzescu.

Breviar de turism nautic (III)

NAVIGAŢIA CU BARCA PNEUMATICĂ

Pregătirea echipajului. Turismul nautic este bine să fie abordat numai după ce echipajul şi-a însuşit o pregătire temeinică, trecînd gradat prin cîteva trepte intermediare de acomodare. De la bun început precizăm că înotul trebuie stăpînit perfect. Fără înot şi fără cunoaşterea unor noţiuni elementare pentru salvarea de la înec, nu este posibil să se conceapă plecarea în astfel de acţiuni. Prima treaptă o va constitui însuşirea canotajului. Chiar dacă avem impresia că stăpînim bine această tehnică elementară, nu trebuie să uităm faptul că barca pneumatică impune o tehnică specifică de canotaj, descrisă anterior, alta faţă de cea pe care în genere o cunoşteam. De aceea vom începe cu cîteva lansări la apă stătătoare, în etape scurte de numai cîteva ore. În astfel de plimbări de agrement şi acomodare, vom urmări să ne însuşim perfect tehnica lansării la apă, comportamentul şi performanţele ambarcaţiei, precum şi scoaterea de la apă. Abia după 5—6 asemenea croaziere, de preferinţă mărite gradat de la 1 la 5—6 ore, se va putea trece la curse mijlocii.

A doua treaptă o constitui-o coborîrea mica excursie pe apele curgătoare, de o durată începînd cu jumătăţi de zi, apoi de o zi, încheind ulterior cu rămîneri peste noapte la malul apei. Este de preferat să se aleagă trasee de 15—25 km, în aşa fel încît punctele de lansare şi scoaterea de la apă să fie în preajma unor staţii. Ulterior, vom putea trece la abordarea unor trasee mai lungi, de 8—10 zile. Cînd am ajuns la astfel de coborîri, putem spune că am început practicarea adevăratului turism nautic. Apele curgătoare ne oferă posibilitatea alegerii unor trasee atît pe albia lor superioară, aflată în regiunile muntoase, cît şi pe albia lor inferioară, situată după intrarea rîului în regiunea de şes. Cum este şi normal, vom alege pentru început trasee pe apele liniştite, de şes, urmînd ca ulterior să trecem la apele de munte, pline de dificultăţi, dar şi oferind satisfacţii deosebite.

Elementele tehnice ale turismului nautic. Turismul nautic cu barca pneumatică se practică numai în josul cursului de apă. Curentul va trebui folosit la maximum, atît pentru menajarea forţelor, cît şi pentru sporirea parcursului orar. Pentru asta vom urmări ca barca să se afle întotdeauna în mijlocul curentului, menţinînd-o paralel cu direcţia de mers. În mod normal, deci, vîslirea se face numai pentru atingerea scopului propus: rămînerea în centrul curentului şi paralel cu acesta. Vom vedea însă că în tot cursul coborîrilor se ivesc diverse dificultăţi care solicită menţinerea unei atenţii sporite spre a scăpa de ele. **Repezişurile** sînt formate din îngustări ale albiei rîului. Nu pot fi periculoase decît repezişurile în curbă, caz în care apare pericolul proiectării, după trecerea de mijlocul curbei, spre mal. Este necesar să ne menţinem în centrul curentului pînă la mijlocul curbei, iar apoi să facem o manevră de deplasare laterală spre interior. **Obstacolele** pot fi formate din pietre, stînci, pile de poduri, sau arbori smulşi de curent la viituri şi apoi abandonaţi pe parcurs. În special aceştia din urmă trebuie evitaţi cu grijă de bărcile pneumatice. Obstacolele vor trebui observate din timp şi evitate la o distanţă convenabilă. Este necesar ca manevrele de ocolire să nu pună niciodată ambarcaţiunea de-a curmezişul curentului. **Contra-curentul** se formează după obstacole. Dacă am ocolit corect obstacolul, nu vom avea nici un fel de greutăţi. Dacă am trecut însă prea aproape, există pericolul ca să fim lesne răsuciţi de contra-curent şi apoi loviţi de obstacolul ce l-a format. De obicei manevra se «simte» intuitiv şi nu apar pericole. Trebuie însă «tras» tare pentru a ieşi din contra-curent. **Apa moartă** sau «apa joasă» cum se mai numeşte, apare la un curent rapid în curbă, spre interiorul curbei, acolo unde apa este mică şi aproape stă pe loc. Nu prezintă nici un fel de pericol, ci provoacă doar întîrzieri şi depunerea unui efort sporit pentru a ieşi din ea şi a «prinde» din nou curentul. **Vîrtejul** ia naştere din cauza unor forme specifice fundului apei. Ca şi în cazul contra-curentului, nu sînt pericole dacă se începe din timp manevra de evitare a zonei. **Pragurile** trebuie trecute cu grijă, deoarece pot duce la perforarea bărcii. În cazul că nu sînt auzite ori văzute din timp şi, în ultimă instanţă, dacă nu se prinde un curent rapid printr-o breşă care să faciliteze trecerea ambarcaţiunii, se recomandă traversarea pe jos a pragului, ţinînd barca de parîma liberă. **Căderile de apă** trebuie evitate cu totul, deoarece ele provoacă de obicei răsturnări. Totuşi, dacă se menţine barca în mers corect, pot fi traversate cu bine căderi de apă avînd pînă la circa 1 m. La toate aceste încercări, atenţia şi prevederea joacă un rol hotărîtor.

Precizăm că acostarea în josul curentului se realizează prin deplasări laterale pînă spre mal, concomitent cu reducerea spre zero a vitezei ambarcaţiei, înainte ca aceasta să atingă malul sau fundul apei.

SILVIU DRAGOMIR

Erată: Regretăm că, din vina autorului acestei rubrici, în numărul 1 al revistei au apărut două informaţii eronate. Fireşte, **babord** — partea din stînga a unei nave, privind către proră; **tribord** — partea din dreapta a unei nave, privită de la pupă spre proră («Dicţionar de neologisme», Editura Tehnică, Bucureşti 1968). Iar al treilea component al expediţiei «Cu caiacele pe Nil» a fost americanul John Goddard din Los Angeles, pe atunci student, şi nu Paul Emile Victor, explorator arctic, de fapt.

BIBLIOTECA MONTANIARDULUI 57

Întocmită de EMILIAN CRISTEA

SPRE PRIMĂVARĂ

Acum, cînd zilele sînt tot mai călduroase, tineretul [illegible]

[illegible]

Indisciplina şi necunoaşterea muntelui, [illegible]

[illegible]

Schimbarea mentalităţilor [illegible]

[illegible]

Drumurile către crestele înalte ale Făgăraşului, ale Parîngului sau ale Retezatului, [illegible]

[illegible]

Ne oprim cu recordurile noastre în nord, [illegible] Baia Sprie şi Baia Mare.

EMILIAN CRISTEA

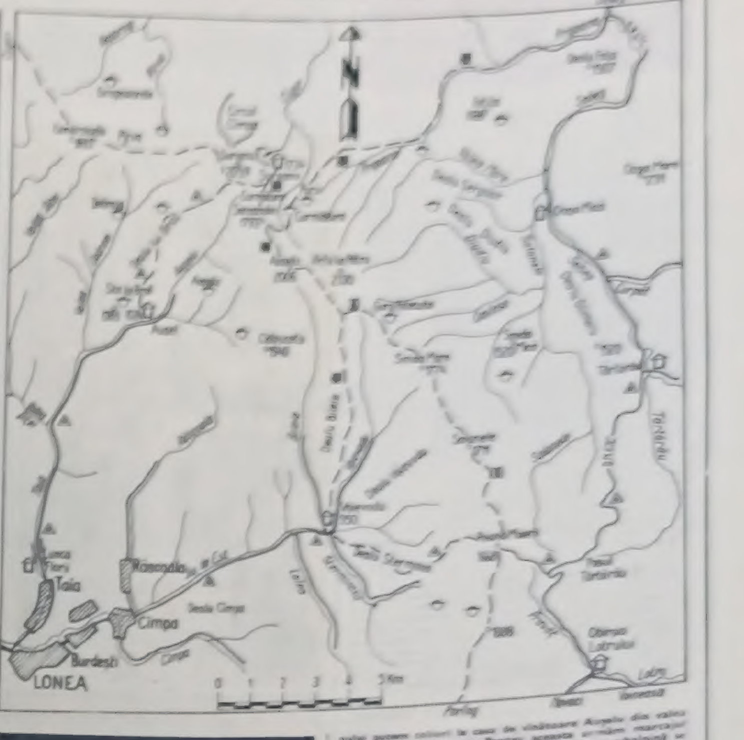

MICROCIRCUIT ÎN MUNŢII ŞUREANU

Constituind un masiv extins ca suprafaţă, cu bogate păduri de fag, brad şi molid şi întinse pajişti subalpine şi alpine, munţii Şureanu sînt dificili de străbătut [illegible] dintr-o primă confruntare. De aceea este mai indicată o explorare [illegible] pe mici trasee sau de tip circuit. Pe această linie se înscriu itinerariile ce pornesc fie din bazinul Petroşanilor (din localităţile Petrila, Lonea, Cîmpa), fie de pe valea Sebeşului (cabanele Oaşa Mică) sau de pe valea Lotrului (cabana Obîrşia Lotrului), toate urcînd la cabana Şureanu (1734 m), situată pe versantul estic al vf. Şureanu (2059 m) în vecinătatea unui pitoresc lac glaciar. [illegible] cabanele Voievodu şi Lunca Florii situate în apropiere de Lonea.

[illegible]

De la cabana Oaşa Mică (1207 m) la cabana Şureanu (1734 m) avem de parcurs 4 ore, urmărind marcajul cruce roşie, care [illegible]

[illegible]

MIRCEA BUZA
SIMONA FESCI

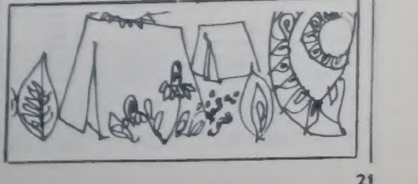

ACȚIUNEA DE SALVARE DIN PEȘTERA CU PEȘTI

În ziua de 16 decembrie 1978 cinci membri ai cercului de speologie Crișul Oradea și-au propus să exploreze Peștera cu Pești (Peștera Miculu) prin interiorul căreia trece un curs de apă subteran. După intrarea în peșteră, situația atmosferică s-a înrăutățit. Ploaia și temperatura au topit zăpada, mărind cu apa lor debitul pîrîului subteran. În ziua de 17 decembrie inevitabilul s-a produs: o undă de viitură a afectat peștera, inundînd complet un pasaj jos, situat la circa 100 m de intrarea în subteran. În aceste condiții cei 5 speologi au rămas captivi. Pentru moment existența lor nu era amenințată, deoarece aveau la porțiunea neinundată a peșterii spații largi, uscate. Din păcate trebuiau să facă față lipsei de alimente și unui frig pătrunzător (9°C). În plus erau lipsiți de orice posibilitate de comunicare cu exteriorul. Abia luni seara (18 decembrie) prietenii celor blocați în peșteră au dat alarma. Încă de la orele 24 o echipă de la Cercul de speologie «Speodava», orașul Dr. Petru Groza, (condusă de inimosul ing. Paul Keshes) s-a deplasat la peșteră, constatînd totala ei inundare pe prima porțiune. Imediat s-a trecut la săparea unui canal la intrare, fapt ce a permis o scădere de nivel a apei cu circa 1 m. Era însă prea puțin, nivelul apei era cu circa 3 m peste cotele normale. Marți, 19 decembrie, operațiunea de salvare a reînceput de dată aceasta cu o largă desfășurare de forțe, umane și tehnice. Alertată în primele ore ale dimineții zilei de marți, Compania de pompieri militari din orașul Dr. Petru Groza a depus un efort exemplar pentru scăderea artificială a nivelului apei (în condițiile în care devenise clar că orice speranță de scădere naturală nu mai exista), prin utilizarea a trei motopompe, prevăzute cu 5 injectoare. În plus, la fața locului au sosit cei mai buni și mai rutinați speologi de la cercurile «Speodava», «Z» Oradea și «Liliacul» Arad, cu întreg echipamentul tehnic necesar unei salvări în subteran. Abia la orele 18 s-a reușit, cu mari eforturi, scăderea nivelului apei cu 15 cm sub nivelul tavanului galeriei inecate. În acel moment s-a luat legătura (după trecerea a 76 de ore!) cu speologii blocați, care au comunicat că se află într-o stare satisfăcătoare, dar cer să fie urgentate pregătirile pentru scoaterea lor afară. Imediat s-a introdus în subteran echipa de salvare propriu-zisă, formată din Petre Brijan, Gabor Halasi, Dorel Sisină și Liviu Vălenaș. Echipa a reușit în numai 30 de minute să scoată la suprafață pe toți cei cinci speologi blocați (dintre care două erau fete). Cei cinci speologi salvați erau profund marcați de claustrarea de 78 de ore (!), dar starea lor generală era bună, fiind în afară de orice pericol. La reușita acțiunii și-au adus contribuția efectivă peste 100 de persoane (pompieri militari, speologi, medici etc.), care au muncit neîntrerupt în condiții foarte grele, 24 de ore... Imediat după scoaterea la suprafață a speologilor blocați, o nouă undă de viitură a afectat din nou Peștera cu Pești, inundînd-o complet... Acțiunea de salvare de la Peștera cu Pești a fost sub directa îndrumare și supraveghere a organelor locale de partid ale județului Bihor.

LIVIU VALENAȘ

POȘTA MONTANIARDULUI

● Un drumeț adevărat care ajunge pe meleagurile Borșei — ne scrie Dan Sborlea din Dej — cu toate că nu s-ar plictisi nici aici, trebuie să urce la cabana Puzdrele. Dacă este mai comod, poate alege drumul marcat de roțile unor «Aro»-uri forestiere, ce pornește din Poiana Borșa pînă la cabană. Se poate ajunge la această clădire de basme care oferă în plus, iarna, pîrtii de schi excelente, și din dreptul Complexului turistic Borșa. Drumul este destul de greu, pantele sînt abrupte. Se parcurge o regiune montană sălbatică, dar plină de pitoresc care satisface pretențiile celor mai exigenți excursioniști. Atenție pe acest traseu în lunile albe! Unde nu se așteaptă nimeni, ascunsă de păltiga căderilor de ape, te întîmpină cabana Puzdrele, îmbrăcată toată în solzi de lemn. Gazda, un cabanier tînăr, cu «favoriți», îți oferă locuri (dacă are) în singurul iatac cu paturi suprapuse din cea mai pură scîndură de brad. No telephone! Dacă «iatacul» nu e ocupat, poți fi repartizat pe saltelele din paie în podul grajdului (care al cui?!) Dacă nu ar fi dorită sub aspectul urgenței, noaptea aici este totuși frumoasă. La fiecare foire a celor trei plăcuțe, trei capre, trei vaci, și dobîlul cel mare ală, prea mic pentru o foamete așa mare, trăiești din plin senzația întîlnirii cu Moș Martin. Pe lîngă paturi găsești și lucruri comestibile: cîteva conserve, biscuiți, țigări «Snagov» cartonate sau un pahar cu coniac. Cabana prin așezarea ei deschide spectacolul la escapadele spre Gărgălău, Anieșu Mare sau Ineu. Surpriză: în apropierea cabanei se construiește o cabană nouă din zidărie de beton și se modernizează drumul care pornește din Poiana Borșa. La înapoiere te primește cu brațele deschise Complexul turistic Borșa, care te face să uiți lipsurile simțite sus.

● SALVAMONTIȘTI ROMÂNI LA ZAKOPANE. Cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la înființarea GOPR — organizația de salvare montană din Polonia — s-a ținut la celebra stațiune montană Zakopane un mare raliu internațional cu probe specifice activității salvamontiștilor. Au participat echipaje de salvatori din Austria, R.F.G., Cehoslovacia, Bulgaria, România, Polonia. Este pentru prima dată cînd salvamontiștii din țara noastră participă la un astfel de raliu internațional. Echipa română a fost formată din Ion Teodor Staicu, Constantin Boncu, Florin Dumbravă, Ștefan Fazekaș (de la Salvamont-Predeal). La proba de slalom uriaș, participanții împărțiți pe categorii de vîrstă, au luat parte [illegible] de concurenți. Startul s-a dat de la altitudinea de 1925 m, iar sosirea a fost la 1510 m; pista a avut o diferență de nivel de 415 m, o lungime de 2300 m și a avut 52 porți. Românii s-au clasat astfel: Staicu pe locul 13, Boncu — 15, Dumbravă — 27, Fazekaș — 30. De menționat că primii zece clasați au fost schiori de performanță, participanți pînă de curînd la campionatele europene și mondiale și care acum au devenit salvatori montani.

Cea de a doua probă, cea mai grea, a fost raliul cu sania tip Akja și a constat din trei etape: ajungerea la locul accidentului, acordarea primului ajutor, transportarea rănitului la un spital. Proba a reunit 26 echipaje a cîte doi oameni. Lungimea pîrtiei — 330 m, diferență de nivel — 105 m, 31 porți. Echipajul Staicu-Dumbravă s-a clasat pe locul 18, iar echipajul Fazekaș-Boncu pe locul 23, ultimul a scos cel mai bun timp la coborîre cu sania Akja și doar o tactică greșită l-a privat de un loc fruntaș în clasament.

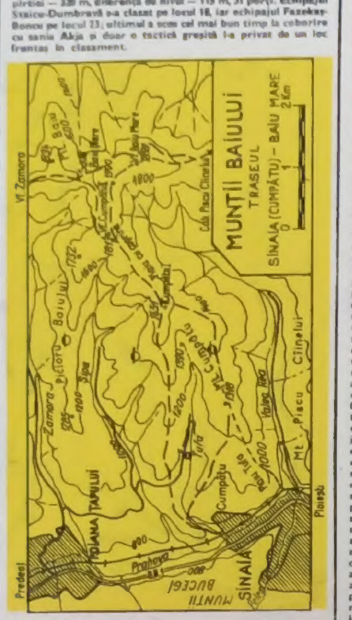

DIN CUMPĂTU SPRE BAIU-MARE

La îndemîna tuturor drumeților care doresc o excursie de 6—7 ore în împrejurimile Sinaiei, acest traseu oferă o splendidă priveliște asupra stațiunilor Sinaia, Poiana Țapului și Bușteni, dominate de marele abrupt al Bucegilor. Poteca pornește din marginea microstațiunii Cumpătu, aflată la poalele Munților Baiului. Microstațiunea Cumpătu este legată de Sinaia cu o șosea în lungul căreia circulă curse regulate de autobuz din centrul și gara orașului. De la stația auto Cumpătu ieșim în marginea nordică a microstațiunii la gura văii Tufa (cca. 850 m). Valea, cu maluri ravenate, lasă loc pe lîngă apă a unei poteci care după cîteva minute de urcuș se desface: o variantă urcă pe Cumpătu Mic la stînga, iar alta la dreapta pe m. Cumpătu. Noi urcăm către dreapta, prin pădure, la început mai comod, apoi panta se accentuează și timp de mai bine de o oră ne absoarbe toată energia și atenția: atingem un mic mamelon, tot în pădure (1318 m), pe care remarcăm dira potecii care urcă din dreapta pe plaiul Tufa. După o mică șa și un urcuș moderat ieșim la golul muntelui, lîngă marea stînă Cumpătu (1410 m alt.), unde putem popasi. Pînă aici am mers 1 1/2 — 1 3/4 oră. Cum depășim nivelul pădurii, priveliștea ne fură privirile mai ales spre apus, unde se detașează net stîncăriile Pietrii Arse, Jepilor, Caraimanului, Coștilei. Poteca se ține numai pe culmea pleșuvă, avînd ca fundal spre est izvoarele puternic ravenate ale Văii Rele și masivul vîrf Baiu Mare, ținta excursiei noastre. După 2—2 1/4 ore atingem vîrful Cumpătu I (1651 m alt.), o ridicătură prea puțin însemnată în lungul culmii care se îndreaptă spre Baiu Mare. Priveliște frumoasă! Din vîrf coborîm 2—3 minute într-o înșeuare și reluăm urcușul pe muchia îngustă spre vîrful Cumpătu II (1813 m alt.). Sub vîrf evităm potecile spre dreapta și stînga ce ocolesc pe curba de nivel zona înaltă a muntelui. Urcăm în continuare la vîrful Cumpătu II, dincolo de care panta se îndulcește și poteca se răsfiră în apropierea platoului de lîngă cota cea mai înaltă. Ca să ajungem pe Baiu Mare (1899 m), nu mai avem decît o plimbare de cca. 700 m spre sud. Privirea zboară liber de la Bucegi la Ciucaș și Zăganu, din adîncul Văii Prahovei multicoloră și gălăgioasă, pînă în adîncurile cenușii și tăcute ale Doftanei și afluenților săi. Pînă aici am urcat continuu 3—3 1/2 ore. Drumul de întoarcere poate fi pe aceeași potecă (cca. 2 1/4 ore) sau poate fi prelungit cu o «roată» pe versantul estic al piscului Baiu Mare pînă în șaua Baiu Mare aflată la nord (1790 m). De aici, lăsînd drumul de pe culmea principală, revenim pe versantul nordic al vîrfului Cumpătu II, scopul fiind să trecem și pe la unul din izvoarele apropiate de potecă ale pîrîului Șipa. Apoi atingem din nou muchia m. Cumpătu și coborîm în microstațiunea Cumpătu tot pe la gura văii Șipa. Timpul total de întoarcere pe variantă este 2 3/4—3 1/4 ore.

NAE POPESCU

ÎNCOTRO SE ORIENTEAZĂ... ORIENTAREA (II)

— Ce loc ar trebui să ocupe latura de agrement în perspectiva dezvoltării de ansamblu a orientării?

— Scopul nostru este să aducem cît mai mulți oameni în pădure, să-i atragem în acest cadru și cu argumentul turismului și cu cel al sportului. Concursurile de orientare turistică, pe care va trebui să le îmbogățim mereu în conținut, să le adaptăm condițiilor mai bune de astăzi, vor trezi interesul a mii și mii de orășeni care vor merge în pădure nu numai să o contemple, ci pentru că vor fi captivați de ineditul și de marea diversitate de moduri în care își pot petrece timpul acolo. Sînt destul de numeroși cei ce doresc întrecerea sportivă, dar pe care stadionul, publicul îi inhibă, îi împiedică să se manifeste în calitate de sportivi, optînd bucuroși pentru întrecerea în pădure, fără spectatori, doar cu acele cronometrului; alții nu vor nici măcar acest criteriu de clasificare, refuză orice dimensiune a performanței, mulțumindu-se doar cu satisfacția de a cunoaște, de a explora un spațiu neștiut, de a se depăși numai pe sine. Cînd confruntarea cu o astfel de situație are loc într-un cadru familial, unde tatăl, mama, copiii au de rezolvat împreună problemele ridicate de traseu, dorința de a ieși împreună în natură se va amplifica, va deveni cu timpul o obișnuință. Eu cred că, abordînd temeinic modalitățile de agrement ale orientării vom făuri o bază puternică și ramurei turistice și celei de performanță. Găsesc însă că este nevoie de o mai mare receptivitate din partea Federației de resort, care are datoria să sprijine și chiar să inițieze astfel de acțiuni. Formele actuale elaborate de Comisia centrală de orientare sînt mult prea rigide, lipsite de mobilitatea organizatorică prin care să se asigure tinerilor treptat, de la un concurs la altul, bucuria de a fi descoperit pădurea. Marea frumusețe a orientării stă în faptul că poate să aducă satisfacții tuturor celor ce o practică, indiferent de rezultatul sportiv: poate că nici o altă activitate cu caracter competițional nu oferă unor oameni atît de diferiți ca vîrstă, preocupări, capacități fizice, atîtea căi de practicare, atîtea nuanțe, atîtea variante, cum reușește să o facă orientarea. Iată de ce spuneam că a fi campion la orientare nu-i o treabă de conjunctură, că a ajunge aici înseamnă să te pregătești și să te formezi în timp, să-ți alcătuiești o constituție fizică bună și să stăpînești complexe probleme tehnice. Sînt numeroase alte aspecte pe care reprezentanții noștri la concursuri internaționale trebuie să le cunoască bine de-acasă, pentru a nu fi handicapați în timpul desfășurării probelor.

— Regulamentele internaționale nu acționează uniform în toate împrejurările?

— Orientarea este o disciplină aflată în continuă dezvoltare și nu va ajunge niciodată să fie guvernată de regulamente fixe, elaborate pentru totdeauna, intervin mereu modificări determinate de noutățile ce se ivesc fără încetare. Cum este și normal, există de mai multă vreme un regulament internațional care a suferit foarte puține modificări. Se schimbă, mai exact se perfecționează mijloacele, instrumentele de practicare a orientării, de pildă, harta care, pe baza aceluiași regulament, poate determina în mod diferit comportarea concurenților.

— Care ar fi ultima noutate a hărților de orientare?

— Reprezentarea accesibilității, dar mă tem că în momentul de față nu mai este ultima. Hărțile cele mai detaliate erau lipsite de un amănunt important: în ce măsură pădurea respectivă permite, pe anumite porțiuni, vizibilitatea, deci o anumită viteză de alergare. Acest element de finețe s-a ivit pe parcurs, nimeni nu s-a gîndit la el cu cîțiva ani în urmă, deci nu putea să fie inclus în regulamentul internațional. L-au «inventat» concurenții, care reprezintă elementul dinamic, mobilizator al întrecerii, atunci cînd au întîlnit un teren mai alunecos sau cu iarba mai înaltă, care le-a frînat alergarea; despre așa ceva, harta nu-i informase. Astfel de noutăți se vor ivi totdeauna; cine știe, peste cîțiva ani vom avea, poate, hărți în relief, care vor fi și mai cuprinzătoare, asigurînd o deplină echitate sportivă pentru toți concurenții. De aceea spun că trebuie să fim mai receptivi, să preluăm ceea ce este nou și util încă din clipa cînd se manifestă doar ca o simplă tendință. Dacă pierdem acest moment, ne vom afla în întîrziere.

— De ce v-ați gîndit să intitulați cartea la care lucrați «Stadionul pădurea»?

— Țin la acest titlu, pentru că însăși amenajarea unui asemenea «stadion» înseamnă o treabă cu totul deosebită. M-am numărat și eu printre cei ce au susținut că este locul de concurs cel mai frumos, cel mai ieftin, fără să mai adaug că «stadionul pădurea» este, totuși, foarte pretențios în privința calității și a legilor sale. Pregătirea unui concurs în pădure înseamnă o muncă enormă: întocmirea unei hărți, de exemplu, reprezintă cîteva sute de ore de lucru. Am considerat că este necesară o carte unde să se vadă cum poate să devină pădurea un stadion pentru practicarea orientării de agrement, de masă și de performanță. Capitolul introductiv, «Tradiții în orientare», va înfățișa experiența altor țări și modul, de cele mai multe ori favorabil, în care s-a rezolvat disputa dintre orientarea turistică și cea sportivă. Voi sublinia faptul că, atunci cînd destinele acestui sport sînt conduse, nu de la o masă verde, ci de oameni care cunosc bine pădurea verde, toate ramurile orientării, toate căile de a o aborda se dezvoltă într-o armonie deplină. Mă voi mai adresa cu niște vorbe cu tîlc celor ce vor să înțeleagă că activitatea căreia ne dedicăm cu atîta dăruire este formidabil de captivantă și că în fiecare țară ea trebuie să se dezvolte pe baza unor condiții, a unor legi specifice. Tot aici voi încerca să arăt că la noi orientarea este un sport național, cu rădăcini milenare și cu perspective de viitor dintre cele mai promițătoare.

NICOLAE DOCSĂNESCU

R.P. MAGAZIN R.P. MAGAZIN R.P. MAGAZIN

călători români

MARINESCU VASILE *(n. 1908 la Turnu Severin) este, la cei 70 de ani împliniți, același pasionat susținător și practician al turismului ca în tinerețe, cînd, printre primii la noi în țară, își publica studiile* (**Rolul industriei turistice în economia națională a României, 1933, Contribuții la dezvoltarea turismului în România**, *1938) punînd — prin ele — bazele literaturii turistice cu conținut economic și cînd, ca urmare a activității anterioare, îndeplinea funcția de șef (primul!) al serviciului turistic din cadrul Oficiului Național de Turism, înființat în România în 1936. De altfel, el, după multe drumeții prin țară, încă din copilărie, o călătorie mai întîi peste hotare în calitate de oficial în 1929 (martie-aprilie). În Cehoslovacia, ca membru al Asociației universitare româno-cehoslovace «Abatele Zavoral», în 1931 (aprilie), în Cehoslovacia și Austria, conducînd o excursie sub egida acelei asociații, în 1936 (aprilie), în Ungaria, să studieze sistemul de organizare a mișcării turistice din țara vecină. În 1936 (august-septembrie) în Grecia, Italia, sudul Franței, Iugoslavia, îmbarcat fiind pe transatlanticul «Romea», făcînd un sondaj de opinie printre americanii veniți în excursie în România și stabilind legături cu organizațiile turistice din statele vizitate, în 1937 (mai-iunie) în Italia și Iugoslavia, pe un itinerar frumos, străbătut cu trenul, vaporul, autocarul București—Belgrad—Veneția—Roma—Napoli (Vezuviu) Messina—Taormina (Etna) —Siracuza—Palermo—Milano. După 1937, Vasile A. Marinescu s-a mărginit să revadă ori să vadă alte și alte locuri din țara noastră. A doua etapă a călătoriilor sale peste hotare a debutat în 1967 cu o excursie în Bulgaria. Ei i-au succedat noi drumuri de agrement, cunoaștere și informare în Ungaria și Cehoslovacia, Bulgaria și Iugoslavia (1970), Iugoslavia, Italia, Elveția, Liechtenstein, Austria, Ungaria (1971), Uniunea Sovietică (1974), Ungaria, Cehoslovacia, Republica Democrată Germană (1975). Ultima mare călătorie a lui Vasile Marinescu — a cărui contribuție la dezvoltarea mișcării turistice românești din anii de început a fost una dintre cele mai însemnate — s-a petrecut în 1977 pe un itinerar balcanic: București, Russe, Sofia, Atena, Ankara...*

VALENTIN BORDA

moda

...și cum vă ziceam, Lollobrigida a luat acul și foarfeca și — vrînd să demonstreze că nici o autoritate croitorească n-o poate timora pe o italiancă temperamentoasă, nici Cardin, Courreges ori Peer Spook, nici Dior, nici Carven — și-a făcut singură rochia de muselină albă cu buline negre, s-a înarmat cu un aparat de fotografiat și s-a dus la Paris, să vadă colecțiile '79 pentru un reportaj în Vogue. Dacă și bunicii-mea, la 87 de ani, susține sus și tare că frumosul înseamnă schimbare, că veșmîntul nicidecum nu poate să rămînă ce este, tot avansează ca orișice pe lumea asta, trebuie să ne consemnăm și noi mușcătoarelor cărăin ale modei, vestite de aflea manechine subțiri, tandre și docile, între care și o prințesă neagră din Burundi, care-a deschis focul pentru Casa Esterel. Prin urmare, la capitolul generalități, s-a lansat linia dreaptă, stilul «tub», iar lungimea a fost fixată sub genunchi. Pantalonul nu e abandonat și-și împarte zona de influență la egalitate cu fustele, la care se asortează, mai mult ca oricînd, vestele scurte, bine încinse pe trup (ca talia subțire și piciorul lung! — ne lămuresc creatorii), bluzele cu umeri largi, pătrățoși, dînd aer de spătoșenie à la Tarzan, dar și cele țărănești, crețe-crețe și cu cîte un decolteu ștrengar, asimetric. Fiindcă graba rămîne ritmul nostru cel de toate zilele, avem voie să punem pe noi lucrușoare disparate și bizare, ceea ce o să mai suplinească, măcar pe dinafară, din umorul care ne lipsește. E o modă discretă și realistă, declară couturierii, exuberanța fiind lăsată pentru ceasurile amurgului și nopții, cînd n-avem decît să apărem «ca într-un final de music-hall», în mătăsuri, crep-satin-uri plisate și în croieli misterioase. Să nu uit: revin pălăriuțele rotunde numite «bibis», bonetele în stil polițist, putem să aruncăm vijelie rulburătoare de sub voalete.

Acestea fiind înfiorătoare de scurt zise, de pe cărările primăverii, din umbra falnicilor boltiți, unde se află totdeauna o frumoasă Cătălină pentru cine știe s-o caute și s-o vadă, l-am lăsa pe reprezentantul eternului masculin, pe Spînzurăfoame, să vă zică urările de 1 Martie, de 8 Martie, cu șnur alb și roșu și cu toporași!

EFIMIȚA

yoga și turismul

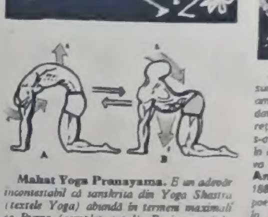

Mahat Yoga Pranayama. *E un adevăr incontestabil că sanskrita din Yoga Shastra (textele Yoga) abundă în termeni maximaliști ca Purna (complet, total), Paripurna (absolut), Paramahamsa (lebăda supremă — omul desăvîrșit), Jagat, Siddha, Adhi (suprem, cel perfect, preainalt)... Să nu vedem aici vreo tendință de exagerare stimulată de soarele general al Indiei (Surya), ci doar setea nepotolită a yoghinului de integralitate, de autorealizare plenară, de desăvîrșire. Căci nu e aspect intern sau extern care să-i scape practicantului conștient că ființa sa e un tot unitar, spiritualizat, în continuă unire cu Natura și nu un banal angrenaj mecanic. Iar cum actul respirator este firul roșu, penetrînd tot ce e în noi, organe, funcții, trăiri și simțiri — «perfecționare necesară»! Dacă simțim deja cele trei respirații etajate (abdominală, costală și apicală), dacă am deprins respirația spontană (recitiți trecuta tabletă), e bine, e timpul acum să dobîndim Mahat Yoga Pranayama, respirația yoghină integrală, acea undă amplă mergînd de jos în sus la inspirație și de sus în jos la expirație, spălînd și activînd absolut toate mecanismele respiratorii, mai ales pe cele uitate și poate atrofiate de comoditatea noastră blestemată...*

● *Cum e greu să trăiți direct la practica respirației integrale din poziții obișnuite, cotidiene, folosim un hatha-asan, tehnică dinamică ce prin însăși execuția o obligă la declanșarea respirației dorite. Imaginile alăturate fiind elocvente, să facem doar cîteva precizări. Mîinile și picioarele sînt 4 piloni ficși, drepți, nemișcați și paraleli, între ai evoluează în sus și în jos corpul. Respectați întotdeauna regula: la expirație începeți prin aducerea bărbiei în piept, urmînd ridicarea insistentă a spatelui (prin curbare) — eliminînd ultima picătură de aer (A), iar la inspirație lăsați întîi abdomenul să coboare (prin scobirea spatelui), abia la urmă dînd capul pe spate (B). Începem cu 3—4 repetiții lente, line, imaginîndu-ne sub apă fluidul frînînd elastic mișcările bruște. Observați cum pătrunde aerul — de la diafragm spre vîrfurile pulmonare, și cum iese — exact invers. Sesizați fiecare amănunt al călătoriei aerului, ÎN ORDINEA INDICATĂ! Sporiți treptat la 12 respirații, urmînd în timp să atingeți 2—3 seturi a 9—12 respirații. Tehnica își merită numele sonor și complicat de Vyagra Pranayama din Chatuspadakrya (respirația tigrului din gestul patrupedului), căci în afară de modelarea și de încrustarea în noi a respirației complete, mai desferecă coloana din anchiloze, deznoadă ghemul de viermi nervoși din plexul solar, alungînd teama și anxietatea, masează inima, plămînii și organele abdominale, dar mai ales face întreaga ființă să vibreze ritmic între cele 2 mari contrarii complementare **Yang** (contracție) și **Yin** (extensie). Binefăcătoare dacă, pe lîngă citit, mai și practicăm.*

MARIO-SORIN VASILESCU

filatelie

Iată că am ajuns și în luna martie. Din sumedenia de evenimente demne de a fi amintite în această lună ne-am oprit asupra datei de **28 martie 1979**, *care trebuie a fi reținută pentru că în această zi, în anul 1820, s-a născut* **Alexandru Ioan Cuza**, *iar în anul 1831 — a văzut lumina zilei cel care va deveni mai tîrziu pictorul* **Theodor Aman**; *în sfîrșit, cu 35 de ani mai tîrziu, în 1886, s-a născut* **George Topîrceanu** *poetul ropotul al anotimpurilor. Anul trecut, în luna ianuarie, la această rubrică l-am comemorat filatelic pe Al. I. Cuza, acum ne-am gîndit să-l sărbătorim pe Th. Aman. Iată o ilustrată maximă, apărută în anul 1971, în seria «Balkanfila», care ne înfățișează cunoscuta sa «Hora». Tabloul este expus în Muzeul de Artă al R.S. România, din București. Poate că — folosind mijloacele despre care s-a mai scris în revistă — puteți realiza o maximă la fel. Dacă nu... încercați cu Topîrceanu. Noi vă dorim succes!*

EUGEN PANIGHIANȚ

colțul bridgistului

AUDACES FORTUNA JUVAT!

Donele speciale scot la iveală resurse nebănuite la jucătorii cu spirit competitiv dezvoltat. Licitația la dona din diagramă a decurs astfel: Vest 4 cupe, Nord contra, Est pas, Sud 4 pici, Est după doi pași — 5 cupe, Sud arătînd forță în minore licitează 5 NT, iar Nord stabilește contractul final 6 pici.

Pi. Q 8 5 4 2
Cp. —
Cr. A 8 5 4
Tr. A K 7 6

Pi. K
Cp. AQ1087432
Cr. J 3 2
Tr. 2

N
W E
S

J 3
K J 9 6
Q 10 9
Q 9 8 3

Pi. A 10 9 7 6
Cp. 5
Cr. K 7 6
Tr. J 10 5 4

Atacul de as de cupă este tăiat pe masă. Se văd 3 perdante potențiale: o pică, o treflă și un caro. Iată cum a jucat Sud: as de pică pentru că numai riga singleton poate asigura contractul, apoi bazîndu-se pe o repartiție 3—3 la caro, se joacă dama de atu, as de treflă, as și rigă de caro și caro mic. Drama lui Est devine evidentă: la retur de treflă se ia cu valetul în mînă și pe caroul major de la mort se aruncă o treflă, iar returul de cupă permite tai — deloc pentru o treflă urmat de același joc.

N. UHLYARIK

A-nceput Mărțișorul, au trecut mărțișoarele, putem deci dormi liniștiți, deși Efimița acestei pagini tulbură iar apele, înștiințîndu-ne că în primăvara lui șaptej-**nouă** se poartă pălăriile cu voaletă. Și nu numai atît. Pentru cei mai nevricoși dintre noi, capabili să tresară în somn din pricina implicațiilor bugetare ce apar față cu reacțiunea de care-i cuprinsă moda feminină, Efimița cealaltă, din paginile nepieritoare ale lui Conu'Iancu, are o vorbă înțeleaptă, menită să calmeze apele: «A fost lăsata, seculeb Căci e capabilă să pună agitațiile nopții pe seama unei mese prea îmbelșugate. Și atunci, vorba stăpînului Trahanache, «să trecem la cele mabilului Trahanache... Lăsînd, deci, de-o parte bucuriile gastronomice ale iernii — cam grele ce-i drept! — să vedem cît de ușoare-s cele ale primăverii. Mai întîi, **o supă de ștevie** cum se face pe la Buhuși: tăiem mărunt ștevioara spălată și curățată mai-nainte, punînd-o la fiert în apă cu sare, potrivită să fie deasă «nici prea-prea, nici foarte-foarte». Punem într-un castron două ouă fierte tăiate felii și vreo trei căței de usturoi pisați. Luăm ștevioara de pe foc și o drepgem cu un ou crud bătut cu zeama unei lămîi. O răsturnăm apoi în castron. Și-apoi... poftă bună! Veți zice că, poate, nu i-ar fi stricat niște costiți afumată, fiartă în cubulețe la un loc cu ștevia; dar dacă nu ne lasă Efimița...

În al doilea rînd, să trecem la niște **chifteluțe de legume,** bineînțeles. Curățăm și tocăm foarte fin doi morcovi, trei cartofi, un sfert de varză, o conopidă mică și cîteva ciuperci. Le înăbușim nemilos în două linguri de unt și puțină apă. Separat, frecăm un pumn de miez de pîine, muiat în lapte, cu două ouă fierte și date pe răzătoare; punem și legumele în pasta asta, spargem un ou crud deasupra, amestecăm cu sare, piper și delicatul «Picantul». Facem, trecînd mîinile prin făină, chifteluțe mici, cărora le dăm drumul în apă clocotită și puțin sărată. Un pic doar fierte, le scoatem cu spumiera și le trecem prin pesmet prăjit în unt. Fierbinți, sînt minunate. Iar de vi-e gîndul tot la cele din tocătură de carne, v-amintesc: nu ne lasă Efimița!

Acum putem destupa prima sticlă de vin — să fie alb, rece și sec! — trecînd, cum spunea un mucalit, la partea intelectuală a mesei... Parte la care putem admite și **pălăriile cu voaletă**. Dar numai atît.

SPÎNZURĂFOAME

Coperta I: Sărbătoare folclorică la Brănești Cuci
Fotografie de Pavel Tânjală

Prezentarea artistică
TRAIAN VASAI

Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii" București
43528

Lei 3

O.J.T. ILFOV VĂ INVITĂ LA DRUMEȚIE

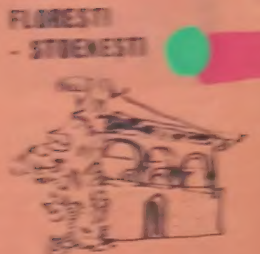

«A călători e o nevoie sufletească a omului... Ne place a schimba locurile, a cunoaște alți oameni... E și o dorință de extraordinar în ceea ce ne mișcă, tendința de-a ieși din ceea ce se repetă zi de zi; e o patimă de a descoperi, și ființa noastră se îmbogățește doar prin descoperirile pe care le facem.»

«...Din adîncul istoriei, ca în multe alte privinți, fără a ne da seama, vine îndemnul nostru către călătorie. El e firesc, destins și folositor. Nu trebuie să-l oprim, dar e plăcut să ni-l cultivăm, să ni-l disciplinăm, să ni-l facem de folos, privind anumite ținte înaintea călătoriilor noastre periodice.»

«...Cum trebuie de-a pleca»

Nicolae Iorga

* * *

În numeroase locuri de pe cuprinsul județului Ilfov săpăturile arheologice au scos la iveală urme de locuire străveche. Gumelnița, Căscioarele și Vidra sînt menționate în special pentru cultura neolitică, iar Dridu pentru descoperirile așezărilor și uneltelor din epoca de formare a poporului român (sec. IX—X). Totodată de asemenea *Muzeele de istorie ale orașelor Giurgiu și Oltenița* găzduiesc interesante colecții arheologice.

Mînăstirea Căldărușani, ctitorită de Matei Basarab, a fost un important centru cultural timp de aproape trei secole [illegible]. Aici, în chiliile ei au funcționat o tipografie și o școală de zugravi. În prezent, colecția mînăstirii prezintă cîteva piese valoroase, [illegible] lucrări de Nicolae Grigorescu, [illegible] datorate lui Sava Henția.

Ciolpani. Comuna este cunoscută iubitorilor de artă populară prin ceramica de Piuă și prin țesăturile cu motive geometrice și florale, cu cromatică variată în care domină portocaliul, verdele și albastrul.

Rezervația forestieră Comana, care se află la circa 30 km sud de București, prezintă caracterul unei păduri balcanice, cu numeroase specii sudice. O caracteristică a acesteia constă în faptul că pe o zonă restrînsă se întîlnesc mai multe tipuri de asociații forestiere (de șleau, cerete, tei, salcîm...).

Rezervația naturală de la Corbii-Giurgiu, de pe malul stîng al Neajlovului, prezintă interes pentru biotopul său cu relicte faunistice de tip nordic montan.

Florești-Stoenești. Amenajat într-o clădire în stil brîncovenesc din secolul al XVIII-lea, muzeul Florești-Stoenești pune la dispoziția vizitatorilor piese etnografice reprezentative pentru partea de sud a Olteniei și Munteniei din secolul XIX și începutul secolului XX.

Fundeni. Comună în care se mai țes încă scoarțe cu motive geometrice și antropomorfe executate cu lînă și bumbac.

Comuna Hotarele — În satul Herăști se află palatul construit de frații Năsturel în anii 1641—1647. El se mai numește Casa de piatră și a fost complet restaurat, dînd o imagine interesantă a arhitecturii civile a secolului. **Aici se află o expoziție permanentă de artă populară consacrată mobilierului și feroneriei populare de pe întreg cuprinsul țării.**

Rezervația forestieră Snagov, situată la circa 40 km nord de București, cuprinde pe aproximativ 1 700 ha resturi din vechiul «Codru al Vlăsiei», alcătuit din arborete în care predomină stejarul și carpenul. Această pădure, care face parte din zona verde a Bucureștiului, este declarată rezervație naturală. O porțiune cu fagi, care sînt aici în afara arealului lor normal, constituie o zonă științifică. Valoarea rezervației Snagov este sporită și de lacul Snagov, liman al Ialomiței, ce cuprinde cîteva relicte floristice și faunistice.

Mînăstirea Snagov. Vechea ctitorie domnească — 1407 — este unul dintre cele mai importante monumente de cultură, pentru că de numele ei se leagă numeroase momente din istoria politică și culturală a României. În 1663, la Snagov, a fost ucis postelnicul Constantin Cantacuzino, tatăl marelui cărturar Constantin Cantacuzino. La mînăstirea Snagov, sub îngrijirea și cu rîvna lui Antim Ivireanul, a funcționat o tipografie în care s-au tipărit lucrări în limbile română, greacă și arabă pînă la 1705, cînd tiparnița care a funcționat aici a fost mutată la Rîmnic. În 1836, aici a fost întemnițat Teodor Diamant, fondatorul Societății agronomice și manufacturiere de la Scăeni, bazată pe principiile socialist-utopice ale lui Fourier. În 1840, au fost internați aici o parte din membrii societății secrete care se ridicase împotriva învechitelor orînduieli feudale. În 1854, podul plutitor care transporta un grup de 59 de deținuți politici, s-a scufundat, provocînd moartea tuturor.

Vă invităm să le vizitați!